

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egy évre — — 36 kor.
Fél évre — — 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy hóra ... 3 kor.

Nyilttéri közlemények megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, október 10.

Déliabok hőse.

A délibábos magyar föld fia volt az. Égbolttal ölelkező magyar rónának a gyermeke. Lelkének minden mozdulását ez a mesze távlatokat mutogató, álmokat termő föld hívta elő, gondolkodását ez irányította, képzeletét ez termékenyítette meg. Ősi érzések kötöttek e földhöz, amelyekben a magyarságnak minden erejét látta s ez a végtelen szeretet és tiszteletreméltó rajongás magyarázza meg minden erényét és minden hibáját.

A magyar politikának azokhoz a nagy alakjaihoz tartozott, akikre ellenfelei is tisztelettel tekintettek, mert hibáiban is erős és tiszta meggyőződés vezette. Energiája, melylyel igazait védte, bámulatos erő kifejtésre volt képes, de éppen meggyőződéses makacssága akadályozta meg abban, hogy biztos ítélettel megtalálja a magyarság fejlődésének biztos utjait. A délibábos magyar földön szünetlen — délibábot kergetett. Nem látta a végtelen pusztaságok előre meg nem művelt talaját: a palotákat és cifra tornyokat látta csupán, melyeket a délibáb a láthatár fölé vetett. Meg nem alkuvó elszántsággal hirdette, hogy élő valóságok ezek, nem pedig egy gyönyörű magyar álom elképzelései. Politikáját ezért nem realizálhatta soha az élet. Ezért volt élete merő küzdelem és hadakozás, ezért nem érthette meg az igazak legszebb jutalmát: céljainak valóra válását.

Amiket ő hirdetett: azok örök magyar sérelmek és örök magyar igazságok. Egyhez nem értett csupán: előre elkészíteni azt az utat, amely ez igazságok megkoszoruzásához vezet. A meztelen ideálok gyönyörű szobraiba nem tudott életet lehelni: legszentebb eszményei ezért maradtak meg máig is eszményeknek, vetése ezért nem szökött kalászbába s nem érielt magvakat. Nem ismerte a lépésről-lépésre haladás biztos módszerét: repülni vágyott, mint a sasok ott a csanádi pusztákon, melyeknek televény talajából merítette hitét és erejét. Ezért volt sorsa az örök magyar tragikummal terhes: gát, akadály szakadék állta útját, havasoknál hidegebb meredélyek szegték meg röptének szárnyalását.

Vagy talán nem is ő volt oka politikája meddőségének! Talán nagy misszióra hivatott el, de valahol egy számadási hiba — egy közbevetetés — került a nagy terv kivitelezésének lehetőségei közé s a magyar léleknek még mindig tovább kell várnia álmainak megvalósulására. A kor, melyben élt, talán még nem érett meg arra, hogy igazságot szolgáltasson neki s hatalmas idegen erőknél kell elkopniuk és megfogyatkozniuk, hogy az „ígéret földjének”, melyet ő hirdetett, eljőjön az ideje.

Bármint volt is, eltagadhatatlan, hogy

a magyarság haladásának nagyszerű munkása volt. Prófétája volt annak a hitvallásnak, amelyet minden magyar ember a szive mélyén őriz. Utak és módok követésének különbözősége elválaszthatta igen sok honfitársától, de tiszteletének jeleit nem tagadhatta meg tőle soha senki. S most midőn hűséges fiát magába zárja a magyar föld mindnyájan felsóhajthatunk: — Megint kevesebben vagyunk eggyel, aki — valaki volt!

Forradalmat szitott a német szociálista frakció.

(Viharos jelenetek a birodalmi gyűlésen.)

Sajtó tudósítónk telefonjelentése.

Berlin. A birodalmi gyűlésben ma folytatók a hadseregben folyó nagy német agitációra vonatkozó szociáldemokrata interpelláció vitáját. Az illésterem és a harzatok zsúfolásig megteltek, a diplomata páholyában jelen van Larisch gróf, az osztrák-magyar nagykövetség követségi tanácsosa.

Az első szónok Dittmann képviselő kijelenti, hogy a birodalmi kancellár tegnapi beszéde a tegnapi tárgyalások tárgyát csak megerősítette a nagy német propagandával szemben tanúsított erélytelenségét. A birodalmi kancellár fejtegetése a külföld szemében a kétszínűség, becstelenség, a gúvaság és hazugság benyomását keltik.

Az elnök a szónokot ezért a nyilatkozatáért rendreutasítja.

Dittmann folytatja beszédét: A belföldön is az a benyomás támadt — mondja — hogy a kormány nem akarja a megegyezésen alapuló békét és ha nyíltan mellette száll sikkra, titokban a háború meghosszabbítását dolgozik. Egész sor példát hoz fel annak bizonyítására, hogy a katonákat miképpen izgatják a birodalmi gyűlés határozatai ellen. A hadseregben a független szociáldemokrata érzelmek nyilvánításáért összesen kétszáz évi fegyház büntetést szabtak ki, sőt —

néhány tengerész katonát agyon is lőttek.

Szemére veti a kormánynak, hogy a katonaság és a nagynémetek rabja. Vitázik a többségi pártokkal, amelyek az első háborus évben a kadrautés álláspontját fogadták el. Pártjának nemcsak a nagynémetek, hanem maga a kormány ellen is küzdenie kell, még abban az esetben is, ha a konzervatívok hazaárulóknak is denunciólják őket.

Ezután Michaelis kancellár válaszolt az előtte szóló képviselő fejtegetéseire. Dittmann képviselő állításával szemben — mondotta a birodalmi kancellár — csak két dolgot szögezlek le. Először is, hogy ő az utolsó, akiről elismerem, hogy joga van a hadseregben és a haditengerészetben levő agitációról beszélni. A birodalmi tengerészeti hivatal államtitkára azokra a kérdésekre, amelyeket Dittmann képviselő intézett hozzám, közléseket fog tenni, amelyek be fogják bizonyítani, szavaim teljesen indokolt voltát. A képviselő felhozta azt, hogy én teljes pártatlansággal kívánok viselkedni minden párt-

tal szemben. Elfelejtette azonban azt a független hozzászólást, amelyet én ehhez mondtam. Én ezeket mondtam: Minden politikai párt ér irányzat iránt pártatlanságot kívánok, amennyiben nem követnek a német birodalom és az állami létet veszélyeztető célokat. A független szociáldemokrata pártja az én szempontomból azonban ezen a vonalon túl áll.

A kancellár eme szavait a jobboldal élénk tetszéssel fogadta, míg a szélső baloldalon a megbotránkozás vihara száguldott végig. A kancellár felé számos közbeküldés hangzik el és jó ideig tart, amíg az elnöknek sikerül a nyugalmat helyreállítani.

A birodalmi kancellár ezután hosszasan fejtegeti, hogy legközelebb megkezdik a közvélemény felvilágosítását a háború okairól, Németország gazdasági fejlődéséről és arról, hogy mi a jelentősége egy veszített háborúnak a német munkásság számára. A hazai oktatás révén fokozni óhajtjuk a tekintély öntudatát, annak felismerését, hogy mennyire szükséges, hogy egyesek vessék alá magukat az általános és közös nagy célnak. Ezt az előadást előadások, szórakoztató estélyek és hadsereg újságok útján fogjuk végrehajtani. Ha valahol politikai irányban történnék kísérletezés, természetesen gondoskodni fogunk annak orvoslásáról. A hadügyminiszter is kijelentette, hogy az ilyen politikai tevékenység ellene van a vezértábor-nagy tendenciájának.

Ha ezeket a célokat szem előtt tartjuk, akkor önként eljutunk a kölcsönös együttműködés útjára. Sokkal tovább juthatnánk, ha azok, akik a június 19-iki békehatározat ellen küzdenek, félreállnának és ha igazságosabban ítélnék meg a rezolúciót. Nekünk azokat a célokat, amelyeket a határozataiban felsoroltunk, pozitív értelemben erőteljesen kell kidolgoznunk. Tisztában kell lennünk azzal, hogy mit akarunk velük elérni és ki kell emelni, hogy mit mondunk velük. A német nép mint egy ember fog összeállni, kitartani és harcolni, míg jogai, szövetségeseinek az élethez és fejlődéshez való jogai kiviva nincsenek. A német nép legyőzhetetlen az ő egységességében. A birodalmi gyűlés hozzájárulásával ugyanezen a napon megszabtam azt az irányt, amelyen célunk felé haladnunk kell. Ezt mondtam: Nekünk tovább is ki kell tartanunk, amíg el nem értük, hogy a német birodalom a szárazföldön és a tengeren is megszerzi az öt megillető helyet.

Arra is kell törekednünk, hogy ellen-ségeink fegyveres szövetsége ne vál-jék gazdasági dacszövetséggé.

Megkötethetjük a békét olyan módon, amely biztosítja a parasztnak földje hozadékát, a munkásnak a keresetét, az iparnak a piacot, amely megadja a szociális fejlődés alapjait, hajók-nak pedig lehetővé teszi a szabad utat és a szén felvevését bárhol a világon. Ebben a ke-retben elérhetjük a legszőlesebb körű gazda-sági és kulturális fejlődés békéjét. A valódi bé-két. Amig azonban ellenségeink oly követelé-sekkel lépnek fel velünk szemben, melyeket minden német ember elfogadhatatlannak tart, amig ellenségeink meg akarják ingami a fekete, fehér és piros póznákat, amig azt követelik, hogy a német földből átadjunk valamit nekik, amig azzal a gondolatokkal foglalkoznak, hogy a német nép és császára közé éket varj-nek, ad-dig nem nyújthatjuk békére a kezünket és nem járjuk ki karunkat. Addig várunk. Mi várha-tunk. Az idő nekünk mulik. (Tetszés.) Amig ellenségeink be nem látják, hogy követeléseiket vissza kell vonni, addig az ügyeknek és tengeraltjáróknak meg kell tenni kötelessé-geiket. A mi békénk azonban mégis elkövet-kezik. (Tetszés.)

Ezután Capelle birodalmi tengerészeti hi-vatali államtitkára szözlalt fel szólsra és a követ-kezőket mondotta:

— Sajnálatos tény, hogy

az orosz forradalom a mi flottánkban is megzavarta néhány embernek a fejét.

és nagyra növelte bennük a forradalmi eszmé-ket. Ez a néhány ember azzal az örületes terv-vel foglalkozott, hogy bizalmi férfiakat állított minden hajóra, hogy ezek a flotta egész le-génységét rábíriák az engedelmesség megtaga-dására. Ilyen módon meg akarták bénítani a flottát és a békét ki akarták erőszakolni. (Viha-ros piuj kiáltások a jobboldalon.) Való az is, hogy ezeknek az embereknek összekötésük volt a független szociáldemokrata párttal.

Az államtitkár szavait a jobboldalon hang-gos piuj kiáltásokkal fogadták, míg a baloldalon zajos ellentmondások hangzottak el. — Hallat-lan — kiáltják a szélső baloldaltól.

Capelle államtitkár emelkedett hangon foly-tatta beszédét. — Aktaszerien bebizonyították, hogy főizgatók a birodalmi gyűlés épületé-ben, a független szociáldemokrata párt szobá-jában

elköterjesztették a tervet Dittman, Haa-se és Vogther képviselőknek, akik he-lyeselték azt.

Ismét viharos piuj kiáltások hallatszanak a jobboldaltól, míg a szélső baloldalon ezeket hal-lani: — Szédélges! Hihetetlen!

Capelle: — képviselők rámutattak a terv veszedelmességére és a legnagyobb óvatossá-got ajánlották. Együttal megígérték, hogy agi-tációs anyag közvetítésével a flotta legénységét felizgatják, hogy az a tervet végrehajtsa. Ezzel a helyzettel szemben komoly kötelessé-gem volt a megígért agitációs anyagnak a flot-tához való eljutását megakadályoznom és meg-hagytam az illetékes parancsnokoknak, hogy ennek az anyagnak terjesztését minden eszkö-zel gátolják meg. A flottánál történt, további eseményekről nem szólhatok. Néhány becsüle-téről és köteletségéről megfélemedkezett ember súlyos vétséget követett el, ezek megkapták a megérdemelt büntetésüket. Ennek ellenére is ki akarom jelenteni, itten a nyilvánosság tribün-jéről, hogy azok a kősa híresztelések, ame-lyek természetesen nekem is tudomásomra ju-tottak, mértéktelenül túloznak. Flottánk harc-képessége egy pillanatig sem volt kétséges és az marad a jövőben is.

Az államtitkár fejtegetéseit az egész Ház élénk mozgással kísérte. Utána Dávid szociál-demokrata szözlalt fel és ezeket mondta:

— Azokkal a rendkívül súlyos vádakkal szemben, amelyekkel az államtitkár a ház egyes személyeit illette, nagyon nehéz arra az álláspontra helyezkedni, hogy az államtitkár ál-

tal kifejezett értelemben ezeket a vádakak ala-posnak tartsam. Mindenesetre nagyon helyen-való a legnagyobb tartózkodás és feltétlenül meg kell hallgatni a vádlottakat is. A birodalmi kancellár a független szociáldemokrata pártot kívül helyezi a paritásnak általa megvont ha-tárán, amiben bizonyára befolyásolta őt a ten-gerészeti hivatal államtitkárának közlése. Ne-künk minden egyes párt részére követelni kell az állampolgári egyenlőséget. A hatóságokkal való tárgyalásokban is. Nem jó és nem okos az a politika, amely ettől eltér.

A következő felszólaló Haase független szo-ciáldemokrata képviselő volt. Kijelenti, hogy a birodalmi gyűlés épületének egyik termében egy alkalommal tényleg elbeszélgetett azzal a matrózzal, akiről szó van, de az nem igaz, hogy ez az ember neki egy tervet mutatott volna meg. Felszólítja az államtitkárt, hogy bizonyí-tókat terjessze elő. Ő azonban ezt nem teheti, mert nem áll elég anyag rendelkezésére. A mat-róztól gyakran hallott panaszokat és azok hangulatképeket festettek neki az életfűről. Az említett matróz is panaszkodott a közöttük ural-kodó elégedetlenségekről. Azt a benyomást kel-tette benne, hogy élénk szellemű ember. Mé-lyen megrendítette őt az a hír, hogy eme érzel-meit miatt meg kellett halnia. Az államtitkár célzata nyilvánvaló. A birodalmi kancellárnak az a kijelentése, hogy egy bizonyos pártot tör-vényen kívül fog helyezni, őt nem lepte meg. A kancellár tervet nem up dolgok. Ismerjük azokat a szociálista törvény idejéből. Szavai néha Patkammer szellemét elevenítik meg, de egy nagyobb embernek, Bismark hercegnek sem volt ezzel szerencséje. Michaelis ugyanezt fogja ezzel elérni.

Ezután Vogther szociálista szözlalt fel, akú az államtitkár beszédében szintén megvádolt. Kijelentette, hogy az államtitkár álljon elő bi-zonyító anyaggal. Mutasson elő egyetlen egy írást, amely közvetlen zendülésre hívja fel az embereket. A kancellár ugyancsak elöszöli, hogy

a független szociáldemokraták mögött százok azának, akik helyeslik ma-gatartásukat.

Dittman a maga személyére megerősíti Haase és Vogther fejtegetéseit.

Capelle államtitkár szözlalt fel ezután ismét és kivonatokat ismert az aktákból, amelyek teljes mértékben bizonyítani hivatják, azt mit elöszöli. A vádlottak egyike azt vallotta, hogy felkereste Dittman irodájában, beszélt vele a dolgokról. Dittman örült a híreknek és ezt mondta: Csakúgy így továbbra is, de legyünk nagyon óvatosok. Beszélt ez az ember a pár-tanács tagjaival is. Nem osupán Dittmannál volt, hanem tartottak a képviselők egy párt konferenciát, amelyen

megjelent Haase, Vogther és Dittman is és a tervet együttesen megie-sztették.

Az ügy megbeszélésénél a képviselők úgy nyi-latkoztak, hogy ő tiltott és büntetendő eselek-ményeket követett el és azt tanácsolták, hogy legyen nagyon elővigyázatos, ők azonban röp-iratokkal és egyéb olvasmányokkal fogják tá-mogatni. Egy másik vádlott szintén azt mon-dotta, hogy beszélt Dittmannal és a párt más tagjával is, Haaseval és Vogtherral.

Libert a szociálista párt nevében kijelenti, hogy ilyen váddal csak akkor kellett volna elő-állni, ha teljesen kifogástalan és összefüggő bizonyító anyaggal rendelkeznek, de még akkor is vissza kell utasítani az ilyen eljárást. A ház minden egyes pártjának joga van, hogy pro-pagandát szitsen feladatai és céljai érdekében. Teljesen érthetetlen, hogy amikor az ország súlyos helyzetben van, amikor a teljes egysé-gességre van szükség, akkor

a kormány a nép egy részét jogon kívül igyekszik helyezni.

E kijelentés csak olyan kormány részéről tör-ténhetett, amely egyáltalán nincsen tudatában felelősségének és amely nem állja meg a helyét a feladataival szemben. Minden erejük latbavetésével küzdeni fognak az ellen a kor-mány ellen, amely ilyen politikát követ.

Szerződés-kötés előtt.

(A magyar-osztrák-német gazda-sági tanácskozások.)

Az Aradi Közlöny részére írta Szana Sándor dr.

Hosszabb szünet után Magyarország, Ausztria és Németország kiküldöttei újból fölvettek azokat a tárgyalásokat, amelyek az Ausztria-Magyarország és Németország között fennálló kereskedelmi szerződés meg-ujtására irányulnak. A folyó év február ha-vában létrejött megállapodás Magyarország és Ausztria kormányai között a gazdasági ki-egyezségre vonatkozólag együttal megállapi-totta azt is, hogy ezen kiegyezés alapján Né-metországgal meg lehet indítani a kereske-delmi szerződés lekötésére irányuló tárgya-lásokat. A tárgyalásokban a magyar kor-mányválság idézett elő hosszabb megszakí-tást, mert Gratz Gusztáv dr. külügyi osztályfőnök, ki nek e tárgyalásoknál fontos sze-rep jut, ideiglenes magyat pénzügyminisz-terré lett kinevezve. Mivel a most még ér-vényben lévő szerződés folyó év végén le-jár, valószínű, hogy a most meigndult tár-gyalások a szerződés megkötése előtt az utolsók lesznek, annyival is inkább, mert né-met politikusok hivatalos kijelentései szerint már husvétkor megvoltak ennek a szerző-désnek alapjai. És mivel most a megkötés-ről néhány nap múlva hivatalos közléseket várhatunk, talán nem fölösleges rámutatni arra, miről van szó, mi a lényeg.

A kereskedelmi szerződés, amely ma Ausztria-Magyarország és Németország kö-zött érvényben van, alapelveiben még 1891-ben lett megkötve és 1905-ben, az akkori vi-szonyoknak megfelelően, kiegészítve 1904. óta a szerződés tartalma nem szenvedett lé-nyeges változást. De milyen mások a viszonyok ma, mint akkor voltak! Milyen óriási fejlődést vett azóta Magyarország minden téren, mivé fejlődött azóta az akkor még gyermekéveit élő magyar ipar, amely ma gazdasági életünk egyik leghatalmasabb fak-tora! Mennyire megváltoztak a mezőgazda-sági viszonyok, mert hisz Magyarország az utolsó évtizedben az óriási belöldi fogyasz-tás következtében gabonakiviteli államból gabonabehozatali állam lett! 1904-ben, ami-kor a tárgyalások a német birodalommal foly-tak, számos olyan iparág volt, amely Ma-gyarországon akkor még nem létezett; a magyar közgazdaság érdeke volt tehát, hogy ezeket a cikkeket Magyarországra vámmen-tesen lehessen behozni. De nemcsak ezeket a viszonyok által indokolt változásokat kell a gazdasági politikusoknak szem előtt tar-tani, hanem figyelembe kell venni a külpoli-tikai helyzetet, a háboru által előidézett vi-szonyokat is. Másrészt azonban nem szabad magunkévá tennünk a tisztán politikai jel-szavakat, amelyek minden gazdasági lehetősé-g nélkül vannak és kénytelenek mindazok-kal a jelenségekkel szembeszállni, amelyek a ma még ellenséges államokban lejátszód-nak, mert egy hiba részünkről maga után vonná a legsúlyosabb megtorlásokat épp úgy, mint a múltban, a jövőben is a teljes izolálás, a gazdasági elzárkózás olyan lehe-tőség, amely súlyosabb, mint a legsúlyosabb vereség. Gorlice után a vámunió jelszava volt az, amelyet mindenki, Németországban éppúgy, mint Ausztria-Magyarországban, hangoztatott és amelynek lényege abban ál-

lott, hogy ezen egyesült államok között ne legyenek vámsorompók. De ez a vámunió a magyar ipar halálát jelentette volna, mert oly olcsón, mint Németország, mi nem tudunk termelni, és egy mindinkább növekvő behozattal szemben a mi szép fejlődésnek induló gazdasági életünk halálra lett volna ítélve. Valutánk olyan alacsony nivóra esett volna, amely a pénzgazdaság történetében teljesen ismeretlen, mert az óriási behozattal szemben kivitelünk a minimumra redukálnék. Másrészt ez a vámunió Németország érdekében sem lenne, mert a német 10 milliárdnyi márka értékű évenkénti kivitelből Ausztria-Magyarországba mindössze 1 milliárd értékű áru megy és vámunió esetében az entente hasonló intézkedései következtében valószínűtlen, hogy Németország régi piacait visszanyerhetné. A vámunió-gondolat a központi hatalmak oldalán csak azt az eredményt vonta maga után, hogy az entente-államok Párisban a legszigorúbb kereskedelmi háborút határozták el Németország ellen békekötés után is. Amikor ennek a vámunió gondolatának tarthatatlanságáról meggyőződtek, az érdekelt politikusok a preferenciális elbánás gondolatát igyekeztek hecsempészni. Itt nem teljes vámmmentesség-ről lett volna szó az egyes államok között, hanem olyan kedvezmények nyújtásáról, amelyeket más állam nem vehetne igénybe, mint csak Németország, illetve Ausztria-Magyarország. Gyakorlatban körülbelül a következőkről van szó: Németország eddig Argentínából és Magyarországból hozott be tengerit. Az új német vámtarifája most megállapítja, hogy a szárazföldi uton érkező tengeri vámja alacsonyabb legyen, mint a vízi uton érkező árué. Mivel Argentína Magyarország legveszedelmesebb konkurrensa, Magyarország most olyan kedvezményhez jut, amely nem jelenti a fennálló szerződések megsértését, melyeket azonban Argentína nem vehet igénybe.

A preferenciális rendszer tehát ugyanazokat a megtorlási intézkedéseket vonná maga után, mint a vámunió, mert Anglia is olyan kedvezményeket nyújthat szövetségeseinek, amelyeket Németország nem vehetne igénybe. Ebben a harcban a német gazdasági terület huzná a rövidebbet és áruival még erőteljesebb mértékben, mint eddig, minden áron elárasztaná az osztrák és a magyar piacokat és így a szerződés-kötő feleknek nem marad más hátra, mint egy javított kereskedelmi szerződés formája, egy olyané, amelyből hiányoznak mindazok az igazságtalanságok, melyek alatt szenvednünk kell és amelyek nem utolsósorban okai mindinkább rosszabbodó kereskedelmi mérlegünknek Németországgal szemben.

Németország valóban messzebbmenő engedelményeket tehet nekünk, mert pénzünk rosszabbodása, melynek egyik oka a koronának a márkával szemben német részről megállapított diszagiója, a német gazdasági életben az utóbbi három esztendő alatt olyan nyereségeket jelentett, amelyek valóban fölérik azokkal a szerény vámkedvezményekkel, melyekért rekompenzációt amugy is kénytelenek vagyunk adni. Ezért legmesszebbmenő érdeklődésünket érdemli a megkötés előtt álló kereskedelmi szerződés Magyarország, Ausztria és Németország között, mert ez a szerződés husz évre meghatározza további fejlődésünk irányvonalát.

Alkalmatlanok behívása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Aradra tegnap érkezett meg a város polgármesteréhez a honvédelmi miniszter rendelete az alkalmatlanok katonai behívásáról. A rendelet, amelyhez alább magyarázatot is fűzünk, szösz szerint így hangzik:

A hadsereg érdeke megköveteli, hogy oly alkalmazásokban, ahol „fegyveres szolgálatra alkalmatlan” egyének is használhatók, ilyenek alkalmaztassanak; ezáltal az ezen helyeken most beosztott fegyverrel teljesítendő szolgálatra is alkalmas egyének eredeti katonai hivatásuk céljára felszabadulnak.

A fegyverrel teljesítendő szolgálatra is alkalmas egyének csak akkor szabadulnak fel, ha pótlásukról megfelelően gondoskodnak.

A szükséges pótlások kiállítására — a m. kir. kormány felhatalmazására az 1912. XXX. t.-e. 7. alapján — általános tájékoztatásul a az előkészületek megtétele céljából a következőket rendeltem:

1. A népfelkelő bemutató szemléken „alkalmatlan”-oknak takált népfelkelésre kötelezettek a szükséglethez képest az általam esetenként külön elrendelendő számban „népfelkelői fegyver nélküli tényleges szolgálatra” az alábbiak szerint be lesznek hívva.

2. A közigazgatási hatóságok eszközlik az igénybeveendő kijelölését és behívását; a saját területükön illetőséggel bírókra nézve a kijelölés a népfelkelő bemutató-szemle névjegyzékei alapján eszközözendő.

3. A kijelölésnél figyelembe kell venni, hogy először azok legyenek igénybe véve, akik:

a) önként jelentkeztek,

b) társadalmi állásra való tekintet nélkül, semmiféle hivatásban sem fejtenek ki törekvényt,

c) akiknek a polgári foglalkozásból való elvonása hadi és nemzetgazdasági, valamint közszolgálati érdekeket legkevésbé érint, vagy, akik nőekkel is könnyen pótolhatók, csak példaképpen néhány olyan foglalkozás soroltatik fel, amelyek körében a legtöbb ilyen egyén található fel, mindennemű szórakozási hely alkalmazottai, aranyművesek, fodrászok, fényüzési cikkekkel kereskedők.

Figyelembe kell venni, hogy

elsősorban az alkalmazottak véteszének igénybe.

az önálló iparosokat, kereskedőket stb., valamint a csak egy kézművessel dolgozó iparosoknak ezen egy segédét csak akkor kell igénybe venni, ha a megállapított létszám egyébként ki nem állítható.

4. 1—3. pont alatti korlátokon belül minden 1868—1891. születésű évfolyamu (tehát nem állításköteles) egyén igénybevehető, aki tartósan az illető városban tartózkodik. A most megnevezett évfolyamon belül elsősorban a fiatalabb évfolyamokat kell igénybevenni és ha csak ezekből a szükséglet nem fedezhető, szabad az idősebbeket bevonni.

Az illető városban tartózkodó Bosznia-hercegovinai tartományi illetőségűek szintén kirendelhetők, az osztrák állampolgárok azonban csak az általam esetenként meghatározott számban.

5. Nem vehetők igénybe:

a) volt tisztak, (katonai havidíjasok) kik már a 22893—4—1916. len. számú rendeletem szerint amugy is igénybevételek,

b) hadfelszerelési gyárakban, üzemekben, vasuti, (beleértve a közúti vasutakat is) hajózási és szénbányavállalatokban és közüzemekben alkalmazottak.

c) állami és egyéb köztisztviselők, előjárók és egyéb közszolgálatban állók, továbbá,

d) lelkesi szolgálatot teljesítők,

e) önálló mezőgazdák.

Ezenkívül lehetőleg nem vesdők igénybe a közlekedés-, mező- és erdőgazdaság-, egészségügyi- és munkaközvetítés terén működő

egyének, valamint takarékpénztári, nagyobb biztosító-intézetek és hasonló közérdeklő intézmények alkalmazottai.

6. A jelen rendeletem következtében népfelkelési szolgálatra behívott egyének katonai alkalmaztatásánál a következő korlátozások tognak figyelembe vétettni.

A tartózkodási helyükön nyornek beosztást,

az önálló iparosok és kereskedők, valamint azok, akikre különös tekintetbevett érdemlő családi viszonyoknál fogva a közigazgatási hatóság ezen korlátozást kimondja.

A tartózkodási helyükön, vagy lehetőleg annak közelében fognak szolgálatra beosztatni a többiek, hogy ugy a nekik kijutó katonai szolgálat mellett — a katonai szabályok által megengedett kereteken belül — saját magánügyeik intézésében is részt vehessenek vagy legalább arra befolyást gyakoroljanak. Ezen korlátozás nem terjed ki olyanokra, akik önként kéri távolabb való alkalmazásukat.

Fegyverrel teljesítendő szolgálatokra ezen egyének nem alkalmaztatnak.

Az ily módon igénybevett egyének katonai alkalmazásában csak egy, az illető születési évfolyamokat érintő esetleges népfelkelési szemle hozhat változást, amidőn azonban ilyen egyének szemlekötelezettsége iránt külön intézkedések fognak történni.

A lakotányán kívül való lakhatás, amelynyiben a katonai szolgálati viszonyok megengedik, az alkalmazó parancsnokságok által megengedhető.

Az egyévi önkéntes karpaszomány, illetve az egyszerű sárga karpaszomány az arra igénynyel bírónak oda fog itéltetni.

7. Behívás:

A jelen rendeletem 2. pontja értelmében kijelölt egyéneket és pedig a csatolt minta szerint „Behívási parancs”-al azon közigazgatási hatóság hívja be, amely az illetőket kijelölte.

A nagyközségekből igénybeveendőkhöz behívását az illetékes tőszolgabíró (járasi főnök) eszközli.

A behívás azon es. és kir. kiegészítés kerületi vagy m. kir. honvédkiegészítő parancsnoksághoz történik, amely általam megjelöltetik.

A behívójegyen a közigazgatási hatóság által feltüntetendő, hogy az illető kizárólag a tartózkodási helyen, vagy pedig a tartózkodási hely közelében teljesítendő szolgálatra jelöltetett-e ki.

8. A behívójegyeket akként kell szétküldeni, hogy a kézbesítés és a behívás napja között legalább 14 nap álljon a behívottnak rendelkezésére.

9. A közigazgatási hatóságok kötelesek az általam mindenkör megállapított és népfelkelési szolgálatra ténylegesen visszatartandó létszámon felül 10 százalékkal több egyént az illető kiegészítő parancsnokságnál előállítani azért, hogy a bemutatásnál esetleg elbocsátottak ezen többletből pótolhatók legyenek. Ha az előállítottakból 10 százaléknál is több egyén található alkalmatlannak, ugy a hiányt az illető közigazgatási hatóságnak a 8. pontban foglalt figyelembevételével mellett szürgősen kell pótolni.

A behívást eszközli közigazgatási hatóságnak a behívottokról egy névjegyzéket kell azon es. és kir. kiegészítő kerületi, illetve m. kir. honvédkiegészítő parancsnokságnak megküldeni, amelyhez a bevonulás megtörtént; a névjegyzék másodpéldányát a közigazgatási hatóságnak saját nyilvántartásra vissza kell tartani.

A közigazgatási hatóságokat figyelmeztetem, hogy olyan egyéneket ki ne jelöljenek, illetve be ne hívjanak, akik már a népfelkelő bemutató szemle névjegyzékekből megállapíthatólag nyilvánvalóan minden népfelkelési szolgálatra alkalmatlanok.

10. A közigazgatási hatóságok által behívott egyéneknek az illető es. és kir. kiegészítő parancsnoksághoz kell bevonulni, ott orvosilag meg lesznek vizsgálva és népfelkelői tényleges szolgálatra be lesznek mutatva.

A kiegészítő parancsnokságnál be nem mutatott, vagyis visszabocsátott alkalmatlan és fölöszzáru egyénekről a kiegészítő parancsnokságoknak kell értesíteni az illető közigazgatási hatóságokat.

A bemutatott egyének alkalmaztatásukat megelőzőleg 8 napi iskolázásban fognak katonai magatartásra nézve részesíttetni.

11. Felmentés.

A közigazgatási hatóságoknak kötelessége már az egyéni kijelölésnél a méltányossági körülményeket lelkiismeretesen elbírálni és ott, ahol szükséges, az illetékes kereskedelmi és iparkamara véleményét is meghallgatni. Nincs kifogásom az ellen, ha a közigazgatási hatóságok azon célból, hogy a behívásnál nem ismert és az egyes behívottak részéről a behívás után támasztott alapos mentességi okokat még az igénybevétel előtt figyelembe vehessék — nem 10, hanem 12—13 százalékkal hívják be több egyént, az illető kiegészítő parancsnokságokhoz, mint amennyi tényleg igénybe jog véteini. Ezáltal a közigazgatási hatóságoknak módjukban lesz a kijelöléskor esetleg még nem ismert, méltánylást érdemlő körülményeket figyelembe részesíteni és az egy-behívásokat még a bevonulás előtt hatálytalanítani, de erről az illető kiegészítő parancsnokságokat — ha a jelen rendeletem 9. pontjában említett „Névjegyzéket“ már oda elküldték volna — feltétlenül értesíteni kell. Az általam megállapított létszám 10 százalék többlettel azonban feltétlenül kiállítandó.

A már szolgálattételre bevont egyének felmentése (felszerelése) — bárhol legyenek is ezek beosztva — csakis általam engedélyezhető.

Ha különös méltánylás érdemlő körülmények ilyen egyéneknél felmerülnek — a vonatkozó felmentési javaslatot azon közigazgatási hatóságnak kell hozzám (4. osztály) a főispán útján előterjeszteni, amely az illető egyén kijelölését eszközölte. Az illető közigazgatási hatóság a javaslat előterjesztésével egyidejűleg köteles a jelen rendelet pontjaiban megjelölt korlátozások figyelembe tartásával, a — felmentésre javaslatba hozott helyett megfelelő pótlást kijelölni.

Összeírják az untaughlikokat.

Illetékes helyről a rendelethez a következő kommentárokat kaptuk:

Egyelőre még nincs szó az alkalmatlanok behívásáról. A honvédelmi miniszter majd később fogja értesíteni a polgári hatóságokat, hogy ennyi meg ennyi munkaerőre van szükség s csak azután kerül sor a behívásokra.

Mivel a rendelet bizonyos foglalkozási ágakat jelöl meg arra nézve, hogy kik hívandók be elsősorban s minthogy az eddigi lajstromokban a foglalkozási ágak precízén nem találhatók: mindenképp összeírják a legközelebbi napokban az összes untaughlikokat. A cédulákon pontosan és lelkiismeretesen ki kell tölteni mindenkinek a mesterségét apróbetűsen. Nem elég például beírni, hogy kereskedő, hanem azt is meg kell jelölni, hogy milyen üzletben foglalatalkodik.

A népfőlkölk 25 éves korukig nem jönnek tekintetbe, mert ezek vagyis rendes sorozás alá kerülnek.

— Elsősorban fogják feltétlenül behívni azokat, akik semmiféle kenyérkeresetet nem üznek. Ezek a magánzók és tőkepénzesek és — a másik véglet — a munkanélküli pauperek, ha ugyan ilyenek egyáltalán vannak.

— A rendelet megemlíti a szórakozásoknál alkalmazottakat másodsorban. Nem téved a „N. Fr. Presse“, amikor a szombati számában azt írja, hogy a színészekre és művészekre is gondol itt a rendelet. De nyomatékosan hangsúlyozzák, hogy ennek a rendelkezésnek semmi esetre sem célja az, hogy a színházi és művészi életet megszüntesse. Sőt, nagy figyelemmel lesznek arra, hogy katonai kiegészítő szolgálataikat őket hivatásuk gyakorlatában ne gátolja. A színész például csak oly szolgálatot kap, amely mellett esti órái szabadok lesznek. Kérdés azonban, hogy a próbákra hogyan fog eljárni? Különböző nem lehetetlen, hogy a miniszter erre nézve még külön rendelkezik, mert a színészetet nem lehet megbénítani.

— Az éjszakai helyiségek alkalmazottai is be fognak hívatni, bárha nevéseges beszélni ma a záróra mellett éjjeli mulatókról.

— Valószínűleg egységes magatartás fog kialakulni a tekintetben is, hogy a divatkereskedők alkalmazottai a luxus-üzlettel foglalkozók közé számíttassanak-e. Selyem, csipke stb. árusítók mindenestre ide fognak soroztatni.

— A helyi közigazgatási hatóságokra súlyos feladatokat ró a behívandók megjelölése, mert elsősorban a kiválogatás kíván roppant körültekintést, másodsorban számítani kell a protezsálók és közbenjárók lavinájának megindulására. E tekintetben kétségkívül a legridegebb objektivitásra és elzárkózásra lesz a hatóságoknak (katonaiügyszály, főszolgabíró) szüksége, mert hiszen kétségtelen, hogy minden behívásnál magánérdekeket érint és protekteió sulya alatt nem állana módjában a miniszter által megkövetelt létszám kiállítására. Ezzel szemben a helyi hatóságok legmesszebbmenő figyelemmel fognak a polgárság érdekeire vigyázni, különösen szem előtt fogják tartani, hogy ott, ahol nők is elláthatják a teendőket, oda hassanak, hogy az anélkül is igen minimális számú férfikaradalmából főlöszlegesen munkaerőket el ne vonjanak. Ez azonban inkább azoktól a parancsnokságoktól függ, amelyek a miniszternek jelentést fognak tenni, hogy hány férfi-munkaerőre van szükségük.

— Végül konstatálhatjuk a rendeletben, hogy az alkalmatlanok behívása a további népfelkelői bemutatató-szemlék elrendelését nem zárja ki.

Hadfelszerelési munkások külön ellátása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város közéleti bizottsága ma délután Exterde Kálmán báró elnökiésével ülést tartott, melyen jelentéktelenebb kisebb ügyeket tárgyaltak meg. Bizottságnak kis számban megjelent tagjai. Exterde báró közölte, hogy a napokban ismét nagyobb küldemény nyers sárga cukor érkezett a város részére. A cukor hét waggon volt, öt waggont a közönség rendelkezésére bocsátottak és most még két waggon van. Csillag Géza a munkások kiküldötte ezzel kapcsolatban kérdést intézett a bizottsághoz, hogy nem irhatna-e fel a cukorközpontozóhoz, a nyers cukor árának ügyében. A gyárosok aránytalanul olcsóbban állítják elő ezt a nyers cukrot és a közönség mégis majdnem ugyanabban az árban veszi ezt a cukrot, mint a finomított fehér cukrot. Mindössze egy kilónál néhány fillér az árkülönbözet. A bizottság elhatározta, hogy ebben az ügyben fel fog irni a cukorközpontozóhoz azért is, mert a bizottság tagjainak értesülése szerint a cukorgyárak még hosszabb időn keresztül lesznek kénytelenek a nyers cukrot szállítani és a finomított cukrot csakis januárban állítják elő.

A közéleti bizottság ülésén Mészáros János munkáskiküldött bejelentette, hogy miután e hónap 15-én a hadfelszerelési gyárak kikapcsolódnak a város ellátásából, eme munkástagok közül többen most utolsó ízben jelentek meg a bizottság ülésén. Abban az esetben, ha utjuk tényleg ketté válna, megbízóiknak vissza fagják adni mandátumukat és ekkor sok szerencsét kívánnak a közéleti bizottság további működéséhez. A többi munkások természetesen továbbra is képviseltetik magukat a bizottságban.

A bejelentésre Múlek Lajos válaszolt néhány szóval és kijelentette, hogy habár sok zsörtölődés kellett hozzá, a bizottság valamennyi tagja megértették a munkások kiküldöttjeinek intencióit és örömmel és hálával tud csak visszaemlékezni arra a munkára, a melyet közben a munkások delegáltjainak ut-

baigazítása folytán végeztek. Ő is sok szerencsét kíván a munkásmegbízottak további működéséhez.

Landsberg leleplezése.

Hogyan dolgozott a hazafias párt?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Berliner Tageblatt leleplező cikke (Ist es richtig?) a hazafias párt (Vaterlands-Partei) hivatalos pressziójáról annakidején nagy feltűnést keltett, de a meglepő adatokra a koronát Landsberg dr. vibarkavaró interpellációja tette föl. Miután látom, hogy a magyar lapok rostájából ezek az adatok nagyrészt kiestek, érdekesnek találok a következő részletek közlését:

— A hazafias párt barnumi rendszerét aligha lehet még fokozni. Niederschönenhausenben azt kérdezte az esperes, hogyan állhat meg Isten előtt, aki nem tartozik a hazafiaspárthoz? Crossenben egy Berg nevű főhadnagy agitált. Mikor a legénységnek csak egy harmada jelentkezett, a többieket elnevezte „szomorú legényeknek“. Breslauban egy felhívást cirkulált ezzel az aláírással: Linde postagazgató 78 hivatalnokával. Mindenfelől jelentik, hogy a katonai feljebbvalók katonáik közt toboroznak. Freibergben katonákat vezényeltek alldeutsch gyűlésekre. A szegény ördögöknek napi 53 pfeningjükből még adakozniok is kellett. A katonákat felszólították, hogy mindig csak polgári foglalkozásukat diktálják be. Hasonló agitációt jelentenek a 10. hadtest fogolytáborából. Csaknem minden hannoveri katonai irodából, a 14. vadászászlóaljtól, a 346. gy. e. törzskarától, az insterburgi 2. népfőlkölk zászlóaljtól, még Macedóniából is. A hadügyminiszterium vegyi osztiályánál is terjesztettek egy lajstromot, mindenki aláírta, mert tudta, hogy mire megy a játék. A határőrvidék főparancsnokának utasítására a főparancsnokság épületében is cirkulált ilyen lajstrom. A 7. hadtest körletében Krüger lekipásztorral tartattak előadásokat, aki nem állította azt mondani: a katonák a békenátározat hírére sajnálják, hogy a pofonbüntetést nem vezették be. Az egyik felhívés végén az olvasható, hogy a felvilágosító tevékenységet esetleg hazafias segédszolgálatnak minősíthetik. A III. hadtestben a „felvilágosítás“ rendszeresen meg van szervezve, minden önálló alakulatnak egy bizalmi férfi áll az élén. (Közbeszólás balról: Munkás- és katonatanács! Derűtség.) Max Beyer a nyugati fronton előadásában az örök békepletyka ellen fordult és felszólította a császárt, hogy Scheidemannt és Erzbergert, ezt a két politikai éhenkórászt egy erélyes lábmozdulattal dobja ki az ajtón. Az előadást szó nélkül végighallgat tákkatonai előjárók is.

A betegetek sem hagják nyugton, a kórházakban is tevékenykednek. Mainzban hazafiasnak nevezték, aki a statusquo mellett nyilatkozik. Egy fogolytáborban Erzbergert és Scheidemannt feyenceknek nevezték, egy őrnagy Scheidemannt és a többi kamaszt emlegette, egy százados pedig nem tudta megérteni, hogy Scheidemannt még nem lötték rostává. Hadseregperencsok bizonyítják, hogy az egész felvilágosítást felülről rendelték el.

A HIRDETÉSEK ÁRA.

A hirdetés ára centiméterenként egy koronába kerül, vagyis ahány centiméter magasságu a hirdetés, annyi korona.

Az apróhirdetésekre vonatkozó tudnivaló a lap utolsó oldalán található.

Justh Gyula meghalt.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Justh Gyula országgyűlési képviselő ma este nyolc órakor a Hungária-szállóbeli lakásán meghalt.

Magas, imponáló megjelenésű, önértékes tekintetű férfiú volt Justh Gyula. Hátraszegett fej. Vörös arc. Kissé vidékies méltóságu járás. Így szoktak lépkedni nálunk azok, akik tudják, hogy az emberek nézik őket. Megyei székhelyen a rangra büszke előjárók. Kisebb városokban a tanácsbeli urak, amikor hivatalba mennek és amikor alkonyattájban a hivatal után az utca közepén a kocsiúton elvonulnak a kuglizóba.

Justh Gyula megjelenése a képviselőház folyosóján ezt a jellegzetességet hosszú ideig magán hordta, de ki is fejlesztette a függetlenségi pártban való szereplései folyamán s az új képviselők igyekeztek róla venni mintát.

De Justh Gyula közéleti pályájának java idejét is vidéken töltötte. Békésmegyében megyei aljegyző volt, majd főszolgabíró, aztán Csanádmegyében apjától birtokot kapott, ott szervezte a függetlenségi pártot és mindjárt a megyében is ellenzéket csinált.

Akkoriban a nyolcvanas évek elején a szereplés igen népszerű módja volt ellenzéket csinálni. De tán azóta is, tessék csak figyelemmel kísérni a közéletet, a férfias bátorság és elszántság glóriájának a megszerzését jelentette, amikor egy-egy vidéki notabilitás előállt:

— Én ellenzéket csinálók.

Ellenzéket csinálni az annyi volt, mint szembeszállni mindenféle hatalommal. És mennél érdekesebb, amikor, aki egyik megyében főszolgabíró volt, a másikba átköltözve rögtön megyei ellenzéket csinált. És ellenzéki politikai pártot szervezett a függetlenségi érzelmi polgárok körében is. De azért a felsőbb politikai pályát csakugy kezdte, mint sokan mások az ellenzék „keserű kenyérén”: amikor először fellépett Battonyán, hát a kormánypárti jelölt őt „lehengerelte”, megbuktatta. Később Szolnokon és Makón felváltva jobban sikerültek a vállalkozásai, míg 1896 óta Makón minden alkalommal megválasztották. Nem tudunk róla, hogy Makó sokat fejlődött volna, amióta Justh Gyula a képviselője. A függetlenségi képviselő helyzete a kerületekkel szemben ellenzéki állapotban igen kényelmes volt.

— Csak ne hozzon inkább semmit a követünk, semhogy az átkos kormánytól hozza és eladja érette a lelkét.

Hogy lehetséges lett volna ellenzéki állapotban is a nép fejlődésére kedvező befolyást gyakorolni, a kerületet a maga lakosainak erejével gazdasági, anyagi és kulturális előhaladásra segíteni, arra a mi tisztelt ellenzéki képviselőink sohasem gondoltak. Mert ők mindig csak politizáltak és főképpen csak jelszópolitikát űztek. Egyszerűen leszámoltak vele, hogy az ellenzéki embernek úgy kell maradnia, amiképpen van, lelkében rajongással nagy gondolatok iránt, mint teljes különválás, külön hadsereg és egyáltalán minden külön. Valahány függetlenségi ellenzéki

jelölt egy-egy osztrákverő hadvezér gyanánt jelent meg programbeszédei alkalmával a választók előtt. Persze aztán a választók leginkább azt kérdezték:

— Mikor fogjunk kaszát, kapát és menjünk a császár ellen?

És eszeágában sem volt, hogy civilizációban dacára a dacarandóknak és valamenyinyi idegen uralomnak, mégis előbbre lehetne haladni.

Mivelhogy az ilyen svádájú képviselők közé tartozott Justh Gyula, azért történt még későbbi pozíciójának idejében is, hogy amikor igen darabosan szólt, avagy cselekedett, felhangzott a megjegyzés:

— A makói követ!

Vizont Makón: nemo profeta in sua patria. Makón meg azt mondták, amikor hallották, hogy excellenciás ur lett Justh Gyulából, hogy külön kúpéba huzódik a veraton, olyan vonaton, amibe a népet nem is eresztik fel, mert nincs harmadik osztálya:

— A mi követünk olyan ur lett, mint egy püspök és olyan exciás lett, hogy muszáj őt nagyságos képviselőnek szólítani, mert hogy még acsászárhoz is bejáratos ám.

Azonban hozzátették:

— De nem is a mi igazi követünk már ő kelme!

Nehéz összeegyeztetni a különböző körülményeket. Justh Gyulában fel-felzsegett a makói ellenzéki vér. Ő a civilizációnak megadta a maga adóját akkor, amikor az egyházpolitikai javaslatok támogatására vezette az akkori liberális függetlenségi pártot. Amikor vezérévé lett a függetlenségi pártnak, a liberálistusért harcolt. És egész politikai pályáján intakt maradt, becsületos. És meghajolt a váltózó idők kényszerűsége előtt, amikor Kossuth Ferencnek kellett átadnia a párt vezetését. De harcolni akart. Mindig harcolni. A békében rosszul érezte magát. Ellenben megifjodott, új energiára kapott, amikor obstrukciót vezethetett, azaz, hogy a Polónyi Géza által szervezett és betanított obstrukcióban őt is a vezérkarba tették.

A változó időkhöz és megváltozott körülményekhez nem tudott hosszabb ideig hozzáalkalmazkodni a temperamentuma. A képviselőházi elnöki állás disze és méltósága, a belső tükörszerűség, a király elé való meghívások, az udvari ünnepélyeken őt ért sűrű kitüntetések, ideig-óráig megnyugtatták, de hatásukat leginkább abban éreztették, hogy miattuk túlértékelték a maga jelentőségét és képességeit. Kifejlődtek benne a hiúságos érzések és a közéletben lévők mihamar észrevették, hogy Justh Gyulával „lehet valamit csinálni”, ha a kielégítetlen ambícióknak olyan emberre volna szükségük segítőnek, aki állásánál fogva numerál. Körülvették, hizelegtek neki és Justh Gyula egy szép napon egyszer csak azt tapasztalta, hogy

belelovalódik — a vezérségbe.

Fokozatosan jutott annak tudására, hogy mit jelent az, amikor ő reggelenként „derűs-mérgező” kedvben a folyosón köréje gyűlő képviselők és újságírók előtt néhány „öszinte” megjegyzést tesz és ez pár óra múlva a hírlapok által politikai eseményé válik. Ez a „derűs-mérgező” kedv hozzátartozik Justh Gyula egyéniségéhez. Ő, amikor belőle reggelenként a folyosón kiugrott a nyolcvanas évek hangulata,

(olyan időben, amikor pártja az ország ügyeinek az intézésében részt kellett hogy vegyen s amikor a vezérek kormányzásra, nem pedig a kormányzás megakadályozására vállalkoztak) akkor Justh Gyula igazában belsőleg nem volt mérgező, hanem inkább derűs. Megjelenése kevésbé volt merev és egész lénye kevésbé volt zárkózott, mint amikor csak egyik vezetője volt pártjának. Gondolkozásából körülbelül ez az eszmecsere dobta ki a világba az ellenzéki nagy mondásokat és kijelentéseket:

— Semmi bajom sincs. A reggeli kitünően izlett és az étvágyamnak határozottan használ, ha egy kicsit kitombolom magam. Ki mondja, hogy nem vagyok független ember? Függetlenebb vagyok, mint bárki más. Hát azt mondom, amit akarok. Szeretném látni, ki parancsol nekem. És ha nagyon sokat okoskodnak és ha nagyon sokat boszantanak, hát csak azért is, — ellenzéket csinálók.

És ez lett a végzete. Hogy mindenképpen meg akarta mutatni, hogy őt nem dirigálhatja senki, ő azt teszi, amit akar! Neki ne mondja senki, hogy: de így volna jobb, de úgy volna jobb. Hogy ennek az ideje még nem érkezett el. Hogy ezt, más jobban tudja, mint ő. És ne diktáljanak neki, hogy vannak igen fontos nemzeti érdekek, amelyek miatt nem szabad zavart csinálni.

— Meg még hogy engem akarnak arra tanítani, hogy mi a nemzeti érdek, engem, engem? Na, hát megmutatom én!

Tapsoltak a színleges barátok:

— Jól van! Nagyon jól van! Csak előre bátran! Mi veled megyünk! Csak mond ki a jelzőt: Nemzeti bank kell!

— Nevetséges, — gondolta Justh — Ők tán azt hiszik, hogy én nem merem kimondani? Csak azért is kimondom:

— Nemzeti bank kell! Külön bank kell! Sőt kimondom, hogy aki nem követeli a külön bankot, az hazaáruló. Ide gyertek fiúk, az én zászlóm alá!

És elvitte Arádról a Kossuth-szobor leleplezése után a képviselőket Toronyára — pártot robbantani.

A kormány vezetői, az ő függetlenségi eszmekörében felnőtt komoly államférfiak is, elcsodálkoztak, valahányszor Justh Gyula így elragadtatta magát.

A politikai világ azonban mindennap foglalkozott vele. Justh érezte a nagyság szenzációját. A mindennapi izgalmat. Hallotta a buzditó dicséreteket. Olvasta az érdekeltek magasztaló cikkeit. És elkábultva, napról-napra mind többet pocskolt el amaz értékéből, amelyek őt pártjában becses egyéniséggé tették, a megbízhatóságából, a komolyságból. Egyénisége, amely bent a pártban jelentékeny befolyású volt, megrongálódott a vezérségre való aspirációk miatt. Észre sem vette, hogy a hatása már csak mesterségesen szított lángnak a füstje és csak annyi értéke van, amennyit a negatívumok szereznek neki: a gyűlékony anyagok felgyújtása s a keserű füsttel való boszszantás.

Ellenben kétségtelenül jól érezte magát, a amikor a csapata megnőtt és meg volt elégedve, hogy kitört belőle a makói követ:

— Megint ellenzéki vagyok! És olyan ellenzéki vagyok, hogy az fog történni, amit én akarok.

Vannak ilyen temperamentumok. Nem kicsinyelni valók. A magyar történelmében a régi oligarchákra emlékeztetnek. Akik, ha másképpen nem boldogulhattak, hát hamis pénzt is vettek. Justh Gyulának is azt mondták, hogy már megrendelhetik a préseket, amikor az ő

külön bankjának a bankóit nyomtatni fogják. És Justh Gyula elvakultan rohant tovább, egynehány szálló ígét hagyva maga után csatakiáltásai közül. Hogy mi lesz, ha még se lesz külön bank?

— Akkor elmegyek krumplít kapálni!

És mi lesz, ha az ő vezérsége ellen mások tiltakoznak:

— Lehegtelek őket.

Kossuth Ferenczel pedig így állott szembe:

— Nekem is van kardom!

Makón aztán már kezdték azt mondani, a mikor Justh Gyula oda visszatért:

— Megjött a mi követünk!

Csak éppen egy kicsit, hogy elszámították magukat a makóiak. Nem az ő régi követük tört vissza, hanem egy megtévedt „vezér.” Egy vezér, a hatalomra jutás útját akarta elfoglalni, a mellékösvényekre tévedt és olyan szövetségesekkel akart együtt operálni, akik bomlást és veszedelmet hoztak volna az országra. És ezek, amíg a vár elfoglalása felől tanácskoztak vele, szépen elcsalták tőle a municióját és a zsákjukba begyömöszölve, éppen a nemzeti bankot is elvitték magukkal, mert odaadta nekik és eldugták.

És ekkor Justh Gyula egy percre magához térve, felkiáltott:

— Ki mondta, hogy vezér vagyok? Én nem vagyok vezér. Kossuth Ferenc az én vezérem!

Ezzel elindul, de a következő percben visszafordul:

— Azonban majd meglátjuk. Majd megmutatom én, hogy mit tudok csinálni. Előlről kezdjük az egészet és csak azért is az történik, amit én akarok és vezér leszek. Csakhogy ekkorra már kikezdte a súlyos betegség, mely megölte a nyakas magyart, az egyetlen meggyőződéses ellenzékét.

(Justh hirtelen halála.)

Budapestről telefonálja tudósítónk: Justh Gyula a legutóbbi időben mindig a Hungária-szállóban szállt meg, ha a fővárosba jött. Alapvetően a második emelet 153. számú szobáját tartották fenn számára. Justh Gyula a legutóbb a hó 7-én érkezett Budapestre és napoként huzamosabb ideig tartózkodott a közel lévő Károlyi-féle pártkörben. Az utóbbi időben sokkal jobban érezte magát a vezér, mint a nyáron, amikor cukorhaja elhatalmasodott, állandóan nagyon jó kedvé volt. Ma este már nyolc órakor jött haza. Beesengette a szobaleányt és kijelentette, hogy szobájában akarna vacsorázni. A szobaleány észrevette, hogy a pártvezér fején nedves törölközőt tart és megkérdezte, hogy van-e valami baja. Justh Gyula azt válaszolta, hogy nem érzi magát jól. A leány leszaladt és értesítette a dologról a portást, aki felsietett a szobába, ahol a pártvezért egy székben hátradőlvé találta. A portás megdöbbenve vette észre, hogy halott. Kévéssel ezután megérkeztek a mentők, de már akkor nem tudtak segíteni, mert a halál szívizomhűtés következtében beállott. Egyelőre a temetésről nem történt intézkedés.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Justh Gyula három nap előtt érkezett Budapestre. Miután magánlakása nem volt rendben, a Hungária-szállóban vett lakást, ahol a szálloda zsúfoltsága miatt csak egy udvari lakást kaphatott. Ma délután sétálni ment és csak este hét óra tájban jött haza. Szalámit, süteményt és szőlőt hozott magával, amit szobájában akart elfogyasztani. Miután rosszul érezte magát, ágyba feküdt és fejére borogatásokat rakott. Félnyolc óra tájban bement a szobájába a szobaleány és meglepődve látta, hogy Justh

Gyula mozdulatlanul fekszik ágyában. Azonnal telefonáltatott a Károlyi-pártba, ahol ekkor csak Lovász és Pető Sándor párttitkár voltak jelen, akik intézkedtek, hogy a mentők jöjjenek el a szállóba, a mentők azonban már csak a beállott halált állapíthatták meg. Telefonáltak ezután Károlyi Mihály grófnak, Batthyány Tivadar grófnak és értesítették a gyászhierről Justh Gyula vejét Sztányi Gézát és leányát, akik nyomban eljöttek apjuk halálós ágyához. Telefonáltak Makóra Justh János főispánnak is, aki holnap Budapestre érkezik. Holttemét holnapig a szállóban hagyják és valószínűleg a parlamentben fogják felváltatni.

Justh Gyula született 1850-ben Neopálon Turócsmegyében, de már gyermekkorában került Tornyára, ahol atyjának birtoka volt, melynek kezelését később ő vette át. Békésmegye aljegyzője, majd szolgabírója lett, 1879-ben átköltözött Csanádmegyébe és 1884. óta egyszeri megszakítással képviselte Makót az országgyűlésben. A függetlenségi és 48-as párt 1898-ban Löttyös Károly helyébe elnökévé választotta. Justh ugyanezkor egy párbajban súlyosan megsebesült. 1894-ben február 21-én mondott beszéde nevezetesen momentumát volt az egyház politikai vitának. 1895-ben Kossuth Ferenc javára lemondott a pártelnöki állásról és az 1898-ban megindult obstukciónak lett egyik vezére, míg a koalíció idején házelnökké választották. A koalíció bukása után Justh lemondott a belső titkos tanácsosi címéről. A függetlenségi párt kettészakadása után Károlyi-párthoz csatlakozott, mert híven kitartott az általános választói jog reformja mellett. Justh Gyulát Aradhoz is erős családi kötelék fűzi, mert mint ismeretes leányai itt mentek férjhez. Egyik veje Jakabffy Gyula főispán.

Az állami tanító — állami tisztviselő.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az állami tisztviselők közgyűlését megelőzőleg az állami tanítók tartották meg közgyűlést. Az állami tanítók százait ugyanaz a körülmény vitte Budapestre, ami a tisztviselők ezreit. A nyomorúság.

Közismert dolog, hogy a kormányok érhetetlen szűkkeblűséggel viselték szívtükör a tanítóság anyagi ügyeit. Míg a többi alkalmazottakon olykor-olykor segítettek, ebben a szerencsében a tanítóság csak nagy ritkán részesült. Bár két törvény is kimondja, hogy az állami tanító állami tisztviselő, mégis lényeges differencia van az állami tanító és a hasonló képzettségű állami tisztviselő fizetése között, sőt a négy középiskolát végzett állami tisztviselő is magasabb fizetéssel mehet nyugdíjba, mint az állami tanító. A nyugdíjuk, az özvegyeik és árváik ellátása pedig annyira középkori, hogy például egy hősi halált halt tanító özvegye alig 600—700 korona évi ellátási díjat kap, ha pedig gyermekei is vannak, úgy ezek fejeként az anya ellátási díjának egy hatodrészt kapják. Ezek a szomorú tények megmagyarázhatják azt az óriási elkeseredést, amely tanítói körökben napról-napra erősödött és egybehozta a gyűlést, amely örökké emlékezetes marad a tanítóság életében. A komoly, öntudatos fellépésnek, az elkeseredettség kitörésének a bámulásra méltó fegyverezésnek, de egyúttal a férfias őszinteségnek oly fokát mutatta be ezen a gyűlésen az állami tanítóság, hogy a kormány képviselőjében jelen volt Szűcs István dr. miniszteri osztálytanácsos bizonyára úgy fog referálni megbízóinak, hogy az a tanítóság előnyére válik.

A gyűlést a Tanítók Házában tartották Vargóczy János dr. kassai igazgató-tanító elnökiete alatt. Tartalmas és szépen kidolgozott elnöki megnyitójában fontos kijelentést tett a kultuszminiszter megbízásából. Azzal bizta meg a miniszter, hogy adja át a tanítóságnak szeretetteljes üdvözlétével együtt azt a megnyugtatót, hogy az állami tanítók sérelmeit a legközelebbi hetekben megszünteti s régi és általa is jogosnak tartott kívánságokat, hogy a hasonló képzettségű állami tisztviselőkkel fizetés, nyugdíj stb. tekintetében egyenlő elbánásban részesüljenek, törvényben i sbiztosítani fogja. Ezzel a kijelentéssel sikerült a gyűlés rendes lefolyását biztosítani.

Örömmel bár, de a multak szomorú tapasztalatain okulva azzal a tartózkodással fogadták ezt a nagyfontosságú kijelentést, ami a tanítóság lelekében elraktározódott a sok jóindulatu kijelentés, de ugyanannyi nem teljesített ígéret nyomán.

Az elnöki megnyitó után Bartha Pál kassai ig. tanító, a Nemzeti Kultúra szerkesztője mondotta el előadói beszédét, a mely remeke volt a hasonló beszédeknek. Kifejtette, hogy a tanítói nyomor megszüntetése nemcsak a tanítóság érdeke, hanem ezen épül föl az egész nemzet ereje és jövő kultúrája. A tanítósággal akarják a demokráciára ránevelni a népet, a tanítósággal akarják a nemzetiségi kérdést megoldani úgy, hogy a veszélyeztetett helyekre állami iskolát, állami tanítót állítanak. Nem várhat a nemzet azonban megfelelő és alapos munkát attól az alkalmazottjától, akit nemcsak nem dotál tisztességesen, hanem még a folytonos mellözéssel keserít is, mint az állami tanítóságot, akiknek részére a várakozást időtsem szállították le 3 évre, noha még az állami szolgák is megkapták ezt a kedvezményt. Az előadói beszéd végén betérjesztette indítványát, a melynek lényege az, hogy

az állami tanító legyen minden tekintetben állami tisztviselő

Ezt a gyűlés természetesen elfogadta azzal a hozzáadással, hogy a memorandumot eljuttatják a szakminiszternek kívül a miniszterelnökhöz s a politikai pártok vezéréhez. Kötelességévé tették az elnöknek, hogy két hónap múlva új közgyűlést hívjon egybe, a melyen, ha kívánságaik teljes mértékben kielégítést nem nyernek, a továbbiakról határozzanak.

A magunk részéről azt az óhajt fűzzük e határozathoz, bár ne volna szükség e gyűlés megtartására. Ugy a kormánynak, mint az egyes pártoknak be kell látniok, hogy a tanítóságot nemcsak munkával kell tulterhelni, hanem ellátni azokkal az anyagi eszközökkel is, a melyek nélkül magas szolgálatukat nem teljesíthetik úgy, mint ahogy azt szeretnék. A nemzet érdeke az hogy a háboru után egy anyagilag független tanítói gárda nevelje a jövő nemzedéket, mert a nemzetre váró nagy feladatok teljesítésére ez a körülmény nem utolsó és legkisebb fontosságú lesz. A tanítóság a háboruban fényesen beigazolta, hogy a régi kántor-tanítói típus; a melyet mult századbeli iróink nevetség céljából vittek a színpadra, nincs többé. Biztos tudomásunk van arról, hogy a hadvezetőség azért nem engedi haza a tanítókat, mert oly nagyszerűen viselik magukat a harctéren, a legénység szellemét, kedvét és harc képességét oly kedvezően tudják irányítani, hogy nélkülözhetetlenné tették magukat. Hogy pedig az itthonlétük milyen óriási, sokszor nem is hozzájuk méltó munkát végeznek, köztudomású. A nemzet halájának és megbecsülésének méltó jele lenne, ha kívánságaikat teljesítenék.

Két férj és egy feleség tragédiája.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Sokat beszélnek most a budapesti előkelő társaságban egy ismert és rendkívül szép ur-asszony nem mindennapi esetéről, amely a sors különös szeszélye folytán olyanmódon alakult, mintha problémákat felvető regényíró fantáziája alkotta volna meg. Egy igazi Bródy Sándor regény. De egyszerűsége a háború lélektanának egy igen jellegzetes példája.

Két éve lehet, hogy az író- és művészvilágban nagylelkű mecénásként tisztelt földbirtokos Hertelendy Pius, az orosz front harciban a bukovinai visszavonuláskor sebesülten orosz fogságba esett. Legalább így mondta a fámia, így híresztelték a frontról hazajött tisztársak s hosszas utánjárás után ilyen értelemben kapta meg a Vörös Kereszt utján az ifjú feleség is a hírt azzal a szomorú tordalékkal, hogy a férj bele is halt a sebesüléseibe. Semmi kétség nem férhetett ennek igazságához, mert a barátságkörüli fogolytábor parancsnoka erősítette meg a szomorú esemény valódiságának hírére.

Mélyszégyenrel fogadta az ifjú hitves a lesújtó eseményt. Hiszen alig voltak néhány hónapos házasságok és fenségesen nagy szerelem kötötte össze a szívüket. A fiatal asszony a művészi pályára készült, mielőtt férjét megismerte, festőművésznő akart lenni. Egyik kiváló mester iskolájában tanult s a legszebb reményekre jogosították első képei, melyek közül egyneként a Nemzeti Szalon is kiállított. Abban az időben feltűnést keltettek a képek s a mecénás híreben álló földes ur: Hertelendy Pius nagy érdeklődéssel tudakozódott a kép festőnőjéről, akit műtermében is megfigyelt. Az érdeklődésből és képvásárlásból csakhamar forró és mély szerelem lett, amelynek betetőzése volt az a művész körökben sokat emlegetett házasság, amely az ur társaságát egy gyönyörű szép asszonnyal telte gazdagabbá.

A mézes hetek alig múltak még el, midőn a férjnek be kellett vonulnia. A hátrérről sűrű és epedő leveleket küldött, de mielőtt maga haza jöhete volna, fogságba esett. A fiatal asszony a kétségbeesés szélén állott s erősen visszavonult a társaságtól mindaddig, míg egyszer csak meg nem érkezett a lesújtó hír, mely órvagygyá tette.

Ettől kezdve gyászruhás szép alakja gyakrabban feltűnt a budapesti korzón: a szép Dunaparton s nemsokára egy elegáns fővárosi színész társaságában látták e sétákon. A sors szeszélyei kiszámíthatatlanok. Ugy történt, hogy a fiatalok megértették egymást s a nyári forró időkben fölbujánzó szívökben az ellenállhatatlan vágy egymás szerelme után. Ez a szerelem nem maradt titok az ezerszemű budapesti publikum előtt, amely ép olyan érdeklődéssel vette körül a gazdaggá lett szép fiatal asszonyt, mint a közismert és szeretet művészt. Még nincs egy esztendeje, hogy megtörtént az esküvőjük, amely a legnagyobb katasztrófát zúdította a szerelmesekre.

A férj ugyanis nem halt meg, a hivatalos értesítés ép olyan téves adatok nyomán keletkezett, mint tisztársainak elbeszélése s ezelőtt pár hónappal egy örvendező levél érkezett nagy Oroszországból, melyben a férj tudatja, hogy rettenetes nagy betegsége szerencsésen keresztülvéve a rokkant csoportba osztották be s a legközelebbi transzporttal Svédországon keresztül hazajön. Elképzelhető a szerencsétlen fiatal asszony rettenetes meglepetése, ki egy második boldog nász kellő közepéből a legsötétebb pokol fenekére zuhant.

A férj csakugyan haza is érkezett, ahol megtörtén és betegesen várta az ifjú feleség, akihez voltaképpen neki immáron semmi törvényes joga nem volt. Nem érdektelen megemlíteni, hogy a jelenlegi férj Bécsig elébe utazott a volt férjnek, ahol nagy kimagyarázás és a fájdalmas eseménynek teljes felfedése és megismerése következett el. Három jóhiszemű ember állt most egymással szemben s mind a hárman a legkényesebb helyzetben és a legkellémetlenebb szituációk között. Mit tegyenek? A második házasság hivatalos adatok beszerzése után feltétlenül jóhiszeműen és törvényes formák között köttetett meg. Az asszonyt mind a két férfi egyformán és őszintén szerette. A fiatal nő sem érzi hibásnak magát. A legteljesebb korrektséggel járt el s hogy fiatal szívében másodszor is kivirágzott a szerelem, arról igazán nem tehet. Első férjéhez a legőszintébb és legtisztább vonzalom kötötte, de ugyancsak ez kötötte — első férjét halottnak hívén — második férjéhez is.

Egy nagy probléma előtt állanak most, amely megoldásra vár, miután — mint fővárosi tudósítónk jelenti — az asszony e pillanatban egyedül maradt a nehéz kérdés megoldásával s egyelőre egyik férjét sem tekintti valódi férjének.

P. J.

Tömeges visszaélés Aradon a lakbéremeléssel.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A háború alatt a legideálisabb értékű a házbérendelelet volt, mely megtiltotta a lakások felmondását és a házbér fölemelését amíg a háború tart. Igaz, hogy ennek a rendeletnek is vannak fogyatékségei, de mint hírlík, készült már a pótrrendelet az albérlők védelmére.

Gyakori eset mostanában, hogy meggazdagodott emberek házat vásárolnak, hogy megfelelő lakáshoz jussanak. Az új háziur aztán sürgősen felmond a ház lakóinak azzal az ürügyel, hogy a lakásokra magának van szüksége. A legtöbb lakó persze beletörődik a felmondásba, mert az a háziur elsőbbségi joga. Ez fennáll de csakis a saját lakása részére. Semmi más célra lakást fel nem mondhat. Ha valaki arról győződik meg, hogy a háziur nem költözött be a felmondott lakásba, hanem azt más célra használja, akkor ajánlatos feljelentést tenni ellene és kártérítési pert indítani.

Az aradi lakásinségnek egy másik fajtájára, hogy széles körben az a téves hit van elterjedve, hogy lakbéremelést tiltó rendelet csak a régi lakókra vonatkozik és amikor egy lakás megürül, az új lakó bérét már szabad emelni. Ezt a hamis magyarázatot a háziurak igyekeznek is a saját javukra értékesíteni. A legutóbbi negyedkor sok helyen egész nyíltan felemelték az újonnan beköltözött lakók bérét. Pedig a lakbérrendelet félre nem magyarázható módon elírja, hogy a lakások bére nem lehet nagyobb, mint ez a háború kezdetétől a rendelet életbeléptetésének napjáig, vagyis a múlt év novemberéig terjedő időközben volt, tehát az új lakóknak sem lehet fölemelni a házbért. Ajánljuk a rendeletnek most idézett pontját úgy a háziurak, mint a lakók figyelmébe és egyszerűs-mind figyelmeztetünk minden új bérlőt, hogy bármennyire is bérletbe is a lakást, nem köteles az eddiginél magasabb bért fizetni. Ha a háziur

okoskodik, jelentse föl a rendőrségnél árdrágitásért.

Visszavert olasz támadások.

Budapest, október 9. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti haretér:

Változatlan.

Olasz haretér:

A Bainsizza—heiligengeisti fensikon Kalnál tegnap reggel az ellenség nagy veszteségei közt visszavertünk egy olasz támadást. 120 fogoly és hét géppuska maradt kezünkön. Kostanjevicánál sikeres vállalkozással száznyolevan foglyot szállítottunk be.

Albánia:

Valonától keletre meghiusítottuk az olaszok átkelési kísérletét a Vojusán. A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Angol támadások.

Berlin, október 9. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati haretér:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsapottja:

Flandriában a Houthoulster-erdő és Zandvörde között a tüzérségi harc a zivataros időjárás dacára erős volt. Este az ellenség egyes szakasz ellen heves tüzlámadásokra összpontosította tüzelését. Nyugtalanul eltelt éjszaka után, a tüzérségi tevékenység az egész arevonalon pergőtűzzé fokozódott. A Staden—Büsingbe vasut két oldalán és a Menin—yperi-uttól északra, angol gyalogság támadásra tört előre. A harc folyamatban van. A többi hadseregnél, eltekintve a Soissonstól északkeletre egész napon át tartó tüzeléstől, nem került nagyobb hadműveletekre a sor.

A keleti haretéren nem volt jelentős esemény.

Macedóniai haretér:

A Doiran-tótól délnyugatra, a Vardar-völgyében Dobropoljen és a Usernahajlásban élénk tüztevékenység. — Ludendorff, első főszállás-mester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

SPORT.

+ Az Aradi Torna-Egyesület ez uton kéri fel választmányi tagjait, hogy október 10-én, szombán délután 6 órakor a városháza gazdasági ügyosztályában tartandó választmányi ülésen okvetlenül megjelenni sziveskedjenek. Az elnökség.

FIGYELMEZTETJÜK lapunk t. olvasóit, hogy a lapkihordóktól újságot vásárolni, vagy náluk a lapra előfizetni szigoruan tilos. Aki ezen óvást figyelembe nem veszi, büntetendő cselekményt követ el. :-: :-: :-: :-:

Jóváhagyta a belügyminiszter is a telekérték adót.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Az Aradi Közlöny nemrégiben megírta, hogy a pénzügyminiszterium Arad városának a telekérték-adóról szóló szabályrendeletét pártolólág terjesztette a belügyminiszter elé. Most fővárosi tudósítók arról értesít, hogy a belügyminiszter szintén jóváhagyta az aradi szabályrendeletet, amely hamarosan le is érkezik Aradra úgy, hogy Arad városa még ebben az évben életbe léptetheti az új adónemet.

Annak idején a szabályrendeletet, illetve a közgyűlési határozatot a belügyminiszterhez terjesztette fel a törvényhatóság. A belügyminiszter véleményezés végett a pénzügyminiszteriumhoz terjesztette ezt, ahol már döntöttek is és azzal küldték vissza a belügyminiszterhez, hogy a szabályrendeletnek jóváhagyását véleményezik.

Erre vonatkozólag az Aradi Közlöny fővárosi tudósítója érdeklődött a pénzügyminiszteriumban, ahol illetékes helyen a következő felvilágosítást kapta:

— Wekerle Sándor miniszterelnök, aki Gratz Gusztáv lemondása óta a pénzügyminiszteriumot is vezeti, a legmelegebben érdeklődött az aradi telekérték-adó kérdése iránt és behatóan elreferáltatta magának az egész dolgot. Wekerle minden tekintetben hozzájárult az aradi szabályrendelethez és ennek következtében a pénzügyminiszterium néhány nappal ezelőtt a szabályrendeletet pártoló vélemény-

nyel visszaküldte a belügyminiszteriumba. A pénzügyminiszter azt javasolta, hogy Arad város idevonatkozó közgyűlési határozatát sürgősen hagyják jóvá és így tegyék lehetővé, hogy Arad városa ideai költségvetésének bevételi rovatába a telekérték-adóból eredő jövedelem már ebben az évben felvehető legyen. A közgyűlés határozata értelmében ugyanis a telekérték-adó kirovása 1917. január 1.-én kezdődik meg. A pénzügyminiszter nem tudja, hogy az értékelési munkálatok Aradon milyen stádiumban vannak és így nem tudjuk azt sem, hogy milyen lesz Arad jövedelme. Arad városa e tekintetben kétségkívül hálás lehet főispánjának, Barabás Bélának, aki a pénzügyminiszteriumban többször eljárta a szabályrendelet jóváhagyása érdekében és aki az egész kérdést szívén viselte.

A belügyminiszteriumban tudósítók azt a felvilágosítást kapta, hogy a telekértékadóra vonatkozó aradi szabályrendelet a pénzügyminiszter jóváhagyásával már megérkezett a belügyminiszter a szabályrendeletet jóváhagyva sürgősen megküldi Arad város törvényhatóságának és kiáltás van arra, hogy a szabályrendelet jóváhagyását tartalmazó belügyminiszteri leirat még e hónap folyamán megérkezik Aradra.

Értesülésünk szerint a szabályrendelet ügyének ilyen elintézéséről a mai napon Pikler I. Gyula, az eszme felvevője, táviratban értesítette Kibényi János aradvárosi főszámvevőt.

Ki a „legszebb budapesti nő“?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Kaptuk az alábbi budapesti levelet. Írója egy Aradról a fővárosba származott ur, aki azzal küldte nekünk a levelet, hogy találja ki az aradi közönség, kik a közleményben szereplő személyek. Felteszi ugyanis a levélíró, hogy az aradi úri társaságból igen sokan járnak fel Budapestre, megfordulnak a fővárosi társaságokban és talán jobban ismerik a budapesti társadalmi életet, mint maguk a bennszülött pestiek. Szól pedig a levél következőképen:

Mostanában sokat beszélnek arról a hangos és vidám estélyről, amely a múlt héten folyt le a csendes és komoly Bécsi-utca egyik elegáns bérházában. A mulatságnak különösen az volt a pikáns érdekessége, hogy résztvevett bene egy hatalmas és előkelő állású uriember is, akinek történetesen valami dolga volt a társaság egyik tagjával és a megbeszélés után még hosszabb ideig ottmaradt a kivilágított szalonokban...

Alig mentek el a cigányok a Bécsi-utcai palotából, alig vitték el a nagybögöt és még nem is csendesedtek el a hangos est hullámai, a belvárosi verebek máris újabb mulatságról kezdtek csiripelni. Munkatársunk, aki egyike a legjobb csiripszakértőknek, beszélgetést folytatott a verebekkel és a madárnyelven nyert információkat a következőkben igyekszik visszaadni:

Péntek este, a Nemzeti Színház bemutatás után, — tizenegy óra már elmúlt — nagyon elegáns társaság csengetett a Bécsi-utca egyik ötemeletes palotájának a kapuján. Tévedések elkerülése végett: nem abban a házban, ahol a hételeji mulatság lefolyt, de újabb félreértések elkerülése végett: nem messze attól a háztól. Sőt egészen közel hozzá. A társaságot egy előkelő ur vezette, — nem ugyanaz, aki a minapi estélyen résztvevett, de bizony nem sokkal kevésbé előkelő ur, aki nem áll ugyan egy egész ország közigazgatásának élén, de egy közigazgatásnak, igenis, az élén áll és nagy elfoglaltsága mellett hűséges és lelkes látogatója a színházaknak, önmaga is kitűnő zongorista, nagyszerűen énekel és a háborús fővárosnak nemcsak gondos atyja, hanem a legjobb társaságoknak is jókedvű ura. A mulatság az alábbiakban...

rosan népszerű férfiú, aki napközben millió embert vezet, ezen az estén csak öt vagy hat embert vezetett.

Az egyik volt közülük a Bécsi-utcai lakás szeretetreméltó gazdája, egy szépségéről ismert fővárosi művész, aki az utóbbi években többet látható a páholyokban, mint a színpadon. De el kell ismerni, hogy a színpadon halani őt éppen olyan gyönyörűség, mint a nézőtérén látni.

A másik négy, két házaspár volt. Remekszép asszony, a „legszebb budapesti nő“ hírében álló elegáns világi nő és férje: politikus, bankigazgató, viveur. A nagyvilági élet két ismert alakja: ez volt az egyik házaspár. Ugyancsak szép asszony, egyik legérdekesebb művésznök legjobb barátja és a férje: ismert újságíró, egy liberális lap szerkesztője: ez volt a másik házaspár.

Tizenegy óra elmúlt és a társaság felvált. Az intim baráti kör „a szokásos vendéglátás kereteit“ valóban túl nem lépve töltötte az időt félkettőig, amikor — jól méltóztatik sejtetni! — a Szervita-téren posztoló rendőrnök feltűntek a kivilágított ablakok... Tíz perc sem teltebe, a rendőr máris igyekezett felfelé a lépcsőn, hogy érdeklődjék a miniszteri rendelet ellen vétők iránt, ámde — már a lépcsőn találkozott a társaság tagjaival, akik kitűnő hangulatban igyekeztek a lépcsőn lefelé, hazafelé...

A rendőr azonban nem akarta, hogy kárba veszen a fáradsága, — megállította hát a hazaindulókat és felírta a nevüket szép sorjában: a két szép asszonyét, az előkelő bankigazgatóét a főszerkesztőét és ... igen, bármily hihetetlen, még az Ő nevét is....

... Így végződött a második Bécsi-utcai mulatság. Folytatása azonban, mert ártatlan mulatság volt, aligha lesz.

GYASZROVAT.

— Halálozás. Novotny Lajos, Aradnak köziszteletben állott népszerű vendéglőse, aki legutóbb a Hungária kávéház szolgálatában állott, hosszú szenvedés után az éjszaka elhunyt. Halála városzerle részvétet költött. Temetését a Batthyányi-utca 29. sz. házban tartották meg. —

HIREK.

Tisza István gróf maga temeti a huszárijait.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Amióta Tisza István gróf kint van a fronton, ahol éjjelét nappalát a katonák között tölti számos anekdota jött haza a nevezetes őbester ottani életéről. Most megint egy ilyen történetet beszélnek róla, amely kiválóan jellemzi az ő különleges egyéniségét.

A volt miniszterelnök felette vallásos ember. Egyházának hű fia, aki a magyar reformátusság tradícióihoz, régi szép szokásaihoz bensőségesen ragaszkodik. A legutóbbi napokban lefolyt kisebb csatározások közben elesett a gróf ezredének három derék katonája. A három magyar legény halála különösen megindította Tiszát, aki kitűnő temetésben akarta őket részesíteni. Közben azonban kiderült, hogy a közelben nincs pap, aki temessen. Már úgy látszott, hogy egyházi szertartás nélkül kell a földbe tenni a halottakat. Ezt azonban Tisza István gróf nem engedte és talált is módot tervének keresztülvitelére. Van az ezredében egy nagyon vallásos huszár, afféle bibliás ember, aki nagyon jártas az egyházi dolgokban és kiválóan tudja a szent éneket. Tisza István gróf magához hívatta ezt az embert és annak rendje és módja szerint lefolyt temetésnél vele együtt odaállt a koporsók mellé és a bibliás elénekelt a halotti zsoltárt. A pap bucsuztatója helyett maga az ezredes mondott bucsuztatót egyszerű, de megindító, amely a koporsókat körülvevő katonákat is megihattotta. A sirnál is ő mondott imát. A temetés után ismét a bibliás ember énekelte és ezt a zsoltárt már vele énekeltek az elesettek bajtársai is a huszárok és az ő őbesterük, Tisza István gróf.

Itt az ősz.

— Hűvös, száraz idő várható. —

A hosszú, meleg száraz napok után nálunk is beállott az ősz. A szombati nappal a vénasszonyok nyara hirtelen véget ért és meglehetősen hűvös és szeles időjárással a lombhullató ősz jelentkezett. Arad közönsége, amely állandóan panaszkodott a „kiállhatatlan“ hőség miatt, ma már fázósan összehuzódva felöltöb, esernyő alatt jelent meg az utcákon, most már a hűvös idő ellen zugolódva, amely könnyen meghozhatja a fűtési szezont, noha tüzelőanyag nincsen.

A meteorológiai intézet úgy véli, hogy tovább is változékony, hűvös idő köszönt ránk, helyenként esapadékkal. A tartós, száraz időjárásnak még nincs vége. Az idén az utolsó nedves hónap a január volt. Februárban, márciusban és április első felében nagyszámu és nagy terjedelmű területek voltak, ahol a havi csapadék-összeg jelentékenyen elmaradt a hosszszuéri átlagtól, főleg a Nagyalföldön volt feltűnően kevés.

Április közepe óta azonban a szárazság állandósult és az ideai esztendő egész különleges időjárási jellegűvé avatta. Az idejéhez hasonló száraz esztendő legutóbb 1904-ben volt. Azelőtt 1884-ben volt rendkívül száraz a nyár eleje, amely még a mostani szárazságot is felülhaladta. Mindkét száraz évben erős tél volt, hó csapadékkal és havazásokkal. Ily hosszszu szárazságra nálunk a múltban alig van példa és ez természetesen egész gazdasági országunkat döntő mértékben befolyásolta.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Forradalmat szított a német szocialista frakció.

(Tudósítás az Aradi Közlöny első oldalán.)

Berlin. A kancellár rövid felszólalása után Haase kijelentette, hogy az előterjesztett bizonyító anyagból a legelfogultabb ember sem mondhatja, hogy a függetlenségi szociáldemokratákra ezáltal vád hárulik. A szónok nagy igazságtalanságnak tekinti, a vádlottakra nézve, hogy az általuk említett képviselőket nem idézték meg tanúnak.

Ezután ismét Michaelis kancellár szólalt fel. Tiltakozik az ellen, amit Haase mondott, hogy közte és az illető emberek között való érintkezésről egyáltalán nem lehetett bizonyítani olyas valmit, amely rá vagy pártjára fényt vetne. Capelle államtitkár két ízben felolvasta azokat a vallomásokat, amelyek szerint az az ember, akivel a képviselők tárgyaltak, mint kolompós volt belekeverve az ügybe, amely arra irányult, hogy a matrózok az engedelmséget megtagadják. Ez az illető ember bűnének tudatában ideutazott

hogy itt agitációs anyagot szerezzen a hajók számára.

Dittmann a matrózok elleni eljárást justiciamordnak nevezte.

A szavazásnál a független szocialisták indítványát, amely így hangzik: az interpelláció tárgyának kezelése nem felel meg a birodalmi gyűlés nézeteinek, az összes szavazatokkal a két szociáldemokrata párt szavazatai ellenében elvetették.

A ház ezután megkezdte a nagybizottság politikáról szóló jelentésének tárgyalását.

Berlin. Fladriában a reggeli harcokból új csata fejlődött, amely a Dreubank és Geluvelt között folyamatban van. Több támadás ellenére az ellenség területi nyeresége az eddigi jelentések szerint egy keskeny sávra szorítkozik a Dreubank és Geluvelt között. A többi támadásokat visszavertük. Más jelentős esemény nem történt.

— **Rekvirálási kormánybiztos.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Matzky Emil országgyűlési képviselő az egész országra kiterjedő hatáskörrel a rekvirálások legszigorubb ellenőrzésére a földművelésügyi miniszter kormánybiztossá nevezte ki. Matzky lemondott mandátumáról és így a nagykövetségi választókerületben új választás lesz.

— **Katonai előléptetések.** A hivatalos lap közli, hogy a király a 2. honvéddalagezredben hadnagyokká kinevezte Tallós Győző, Kanovics László, Flöttmann Jenő, Róth Alfréd, Haunwaid Ernő zászlósokat, egészségügyi hadnagyokká Tiszovszky Lajos, Takács Lajos és Ákonez Árpád egészségügyi zászlósokat és hadnagyvezetői tisztté Hankó János gazdasági tiszthelyettesét.

— **Klofácot sorozni fogják.** Prágából jelentik hogy Klofác cseh képviselő a legközelebbi napokban sorozás alá kerül. Eddig azért nem sorozták, mert internálva volt.

— **Adomány az Aradi Újságíró Egyesületnek.** Mairovitz Emil ötven koronát adományozott az Aradi Újságíró Egyesületnek. Az adományért ezután is hálás köszönetet fejezi ki az elnökség.

— **Értékpapírok magánforgalmi záróárólyama.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Az értékpapír magánforgalomban a következő záróárólyamok voltak: Magyar Hitel 1338, Osztrák hitel 973, Agrárbank 1035, Fabank 1018, Hazai bank 550, Kereskedelmi bank 5895, Magyar bank 892, Magyar Általános köszénbánya 2605, Salgótarjáni köszénbánya 1270, Beocsini cement 1390, Viktória malom 2000, Konkordia malom 970, Rimamurányi vasmű 1204, Ganz-Danubius 4570, Ruggyanta 1360, Klodil vegyipar 710, Osztrák-magyar államvasut 1200, Adria teengerhajózás 2280, Atlantica 1925.

— **Házasság.** Lucuta F. Lucia a világosi g.-kel. főesperes leánya és Albu János gépészmérnök, giládi földbirtokos f. hó 11-én, d. e. 11 órakor tartják esküvőjüket a világosi g.-kel. román templomban (Minden külön értesítés helyett.)

— **Egy beszéd: öt perc.** Berlinből jelentik: A Königsbergi városatyák nagy önmegtartóztatásra határozták el magukat a fenyegető szénhiány miatt. Szénmegtakarítás okából kimondták, hogy a tanácsteremben ezután egy-egy felszólalás maximum öt percig, a gy. bizottsági ülés legfeljebb két óráig tarthat.

— **Féltörismert portrék.** Ésgirtuk, hogy Grumáz László dr. rendőrkapitány szociálisták két olajfestményt van elhelyezve, amelyekben azt állították, hogy azok néhai Wallisch Pálnak, a város gazdasági életében nagy szerepet játszott kereskedőnek, a kamara volt elnökének és nejeinek portréi. A közlemény nyomán megjelent a festmények megtekintése céljából a kapitány irodájában a Wallisch-család két tagja és megállapították, hogy a portrék nem Wallisch Pál és neje arcképei. A család tudomása szerint ilyen arcképek soha nem is készültek, tehát azok nem is kerülhettek nyilvánosan kiállításra.

— **Fiume sötétben.** A fiumei légszeszgyár átíratiilag értesítette Fiume város tanácsát, hogy e hó 1-től kezdődőleg légszeszfogyasztóknak sem világítógázt, sem főzőgázt nem szolgáltatnak, mert szénkészletei kifogytak.

— **Jótekonycélú hangverseny.** A 33. gyűlözetű rokkant-alapja javára a lésczred zenekara nagy jótekonycélú hangversenyt rendez október 11-én, csütörtökön este 8 órakor a Városi kávéházban. Beléptődj 1 korona.

— **Nem lesz több szódavíz.** A hivatalos lap mai száma honvédelmi miniszteri rendeletet közöl, amely bizonyos ön- és önötvözetből készült tárgyakat hadicélra rekvirálnak jelent ki. E tárgyak a következők: a sörnymó készülékeknek önből vagy önötvözetből készült vezetékai, összekötő darabjai és alkotórészei, akár a gyárban, akár a kereskedők birtokában vannak, mindenféle önből és önötvözetből készült csővezeték és szerelvény és a szikvizes palackoknak önből és önből, ugyancsak ezek ötvözetéből készült fejei. A készleteket legkésőbb október 25-éig ajánlott levélben kell bejelenteni a központi fémrekvizíós bizottságak. A rendelet kihirdetése napján lép életbe és érvénye kiterjed az ország egész területére.

— **Adomány.** Berkovits Izidor, Alvaca 50 koronát a vak katonák és 50 koronát a hadi árvák részére adományozott.

— **Köszönetnyilvánítás.** A es. és kir. 1. lovagló és 21. hegyi tüzérezred (Kisszentmiklós) rokkantjai és árvaik alapja javára f. évi szeptember 23-án rendezett népnünapély lényes sikeréért a fenti ezred pótüteg parancsnoksága hálás köszönetüket fejezik ki mindazoknak, akik a jótekonycélú mozgalmat erkölcsi és anyagi támogatásukban részesítették.

— **Elfejték a rákoskeresztúri gyilkost.** Fővárosi tudósítónk telefonálja: A rákoskeresztúri kéjgyilkosság nevedik tettesét. Kispap Józsefet ma az Aréna-úton elfogták.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* **A színházi iroda hírel.** R. Tóth József bemutatkozása. A társulat azonban szerződött bonvivant színésze pénteken lép föl először a Csárdás királyné Edoin szerepében. R. Tóth József a Király-színházról szerződött Aradra és a fővárosban éppen a Csárdás királyné-ban aratta legszebb sikereit. A fellépés iránt a legnagyobb érdeklődés nyilvánul meg a közönség között és ez természetes is, mert R. Tóth Józsefet a legjobb hír előzte meg. — **Hoffmann meséi vendéggel.** Halmos József aradi származású énekes lép föl szombaton a Hoffmann meséi operettben. Halmos ezelőtt a pozsonyi színházban volt első tenoristája és gyönyörű hangjával az első pillanatban meghódította a közönséget. A Hoffmann meséi többi szereplői maradnak a régié: Z. Váradi Margit, Horváth Mici, Róna, Barics, Győző. — **Újúsági és népi énekadás.** Szombaton délután fél 4 órakor tartja a társulat a legközelebbi újúsági előadást, mely alkalommal Jókai örökbeesü műve, az Aranymember kerül előadásra.

GAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Magas borárak.

— **Az Aradi Közlöny tudósítójától.**

Osztrák lapok bámulatos kitartással írják meg újra és újra, hogy a magyar kormány maximálisan készül a borárakat, a magyar kormány pedig ép olyan buzgósággal cáfolja meg az alaptalanul forgalomba hozott híreket. Ezek az osztrák lapokban időről-időre elhelyezett hírek ép oly hatásnéküiek lesznek a borárakra, mint ahogy hatásnéküi a német borközönségre magatartása, amelynek nyíltan egész jelentéktelen tétéleket vásárol és a beérkező ajánlatokat túlmagasaknak jelenti ki, míg bizománysai utján kétségteienül már eddig is nagyobb mennyiséket vásárolt össze. Egyébként a borüzlet tendenciája — amint a borászati felügyelők jelentései is mutatják — változatlanul szilárd.

A szüret eredményéről a szőlészeti és borászati felügyelők többnyire kedvező tudósításokat küldenek. Az időjárás igen kedvező a szüretre. A tencsai kerületben a must cukortartalma 17—20 százalék, általában középtermés várható, az új bor és a must ára 300—400 korona. A pozsonyi és a soproni kerületben a szárazság folytán a firtók elfonyadtak, a minőség különösképpen a termés részben közép, részben gyenge. A mustot 5 koronával mérik. Mosonban 8—15 hektoliter az eredmény kat. holdanként. A balassagyarmati kerületbe a szüret még tart az ár 350—400 korona. Az egeri kerületben a kilátások kedvezők, az átlag kisgazdánál 20 hektoliter. A mustárak még nem alakultak ki. A tencsai kerületben is a szőlő felettségére tekintettel már több szőlőbirtokos megkezdte a szüretet és már eddig is 20—22 százalékos mustot szüret. Urasági borokért 600—700 koronát, közönséges borokért 550—600 koronás árat fizetnek. A beregörszi kerületben október 1. és 8-ika közt kezdtek meg a szüretet. A must ára egyvéhány 400—420 koronás tételről tekintve nincs kiábrítva. A ménesi kerületben a hegyi must ára 360—400 korona. A fehértemplomi kerületben a mustárak 280—350 korona között mozognak. A kecskeméti kerületben az újbor 260, a régi bort 420 koronáért veszik.

— **Korpa bejelentő-lapok szétosztása.** A korpa bejelentő-lapok 2 fillér ár mellett a következő kereskedőknél kaphatók: Nagy János kereskedésében Közép- és Mikos Kelemen-utca sarkán, Schlesinger Béla kereskedésében Varsjassy Lajos- és Teleky-utca sarkán, özv. Fritz Józsefné kereskedésében Variassy Lajos- és Kasza-utca sarkán, Kovács Lajos kereskedésében Péter- és Trombita-utca sarkán, Papp János Báthory Istv.- és Erdélyi-utca sarkán, Friedrich Lajos kereskedésében Beros Béni-tér 25. szám alatt, Gróff László kereskedésében Kossuth- és Nagy Sándor-utca sarkán. — A korpajegyek kellő módon való kitöltése után a városi kapusnál leadandók. A kerületi biztos által alá nem irt korpajegyek figyelembe nem vétetnek. Megjegyezzük még, hogy a hízás alatt levő sertések részére korpa nem lesz kiadva. — Gazdasági szék.

MOZGOKEPSZINHAZ.

* **Vig-esték az Apollóban.** A múlt hetekben tartott vig-esték műsorait oly örömmel és tetszéssel fogadta az Apolló publikuma, hogy az igazgatóság elhatározta azok rendszeresítését. Ezután gyakoribb időközökben fog kedélyes tárgyú képeket műsorra tűzni az igazgatóság. E héten szerdán és csütörtökön kerülnek ötletes, kacagtató filmek vetítésre. A szerdai új műsor kluja egy három felvonásos pompás vig-játék, amelynek szellemes mesészövege bő alkalmat nyújt a publikum lelki felfrissülésére. Könyvekig kacagtató történetek kergetik egymást a darabban, amelynek hatását a kiváló szereplők is biztosítják. Egy ál-pápa körül folynak a tévedések és kacagtató események. A publikum nem fog kifogni a nevetésből. A pápa helyettese című vigjátékon kívül egy Pali-kép biztosítja a szerdai előadások kedélyes hangulatát. Egy kétfelvonásos megkapó drámai film teszi még változatosabbá az új programot.

* **Waldemar Psylander csütörtökön az Erzsébet-mozgósínházban.** A házasság árnyéka címmel a Nordisk-filmgyár egyik legkiválóbb filmje kerül bemutatásra, melyben a címszerepet a nemrég elhunyt kiváló művész, W. Psylander játssza, ugyancsak segítőtársa a kép sikerében az általánosan közismert Henry Seemann, akinek játékában szintén több ízben volt alkalmunk gyönyörködni. E kiváló társadalmi drámán kívül egy rendkívül szellemes vigjáték sláger, a Jóból is megárt a sok, van még műsoron, amelyben a főszerepet a legkiválóbb komikus, Paul Heideman játssza, akit

mi Teddy néven esedálunk. — Vasárnap a Nordisk-filmgyár egyik műfilmje: Az izzorás kerül bemutatásra.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. évi október 10-án, szerdán

G. Béciét.

Öfonsége kalapja.

Komédia 3 felvonásban.

Kezdete este fél 8 órákor.

G. Béciét.

Új könyvek.

Bűnügyi Szemle és Büntető Jog Tára. Az Angyal Pál dr. udvari tanácsos, egyetemi professzor és Degré Miklós dr., kir. ítélőtáblai tanácselnök szerkesztése alatt álló ez az egyetlen magyar büntetőjogi szaklap f. évi szept. 15-én megjelent számával a „Bűnügyi Szemle” ötödik és a „Büntető Jog Tára” 69. kötetben befejezést nyert. A két lap együttes évi előfizetési díja 20 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lisznyai-utca 18. sz. Kiadó és könyvnyomda: Wessely és Horváth, Pécs.

A Faun. Lukács Gyulának, A Nap kitűnő munkatársának szerkesztésében megjelenő új vicclap, „A Faun” második száma, telis tele van ötlettel, humorral. Szenes Ember, Somlyó Zoltán, Bakonyi György és mások verseit, novelláit hozza, képeit a legnevesebb rajzolóművészek készítették. A Faun egyes számának az ára 44 fillér. Kapható minden pályaudvaron s a trafikokban is.

A szerkesztésért felel:

STAUBER JÓZSEF.

NYILTÉR.

Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.

Klein Sándor tudatja, hogy **Kuzmann Huskával** folyó év január 28-án kötött eljegyzését a mai napon felbontotta.

Aradon, 1917. szeptember 30. 4922

3000 koronát fizetek

annak, aki 6 szobás tágas lakását 3 szobás lakással feloszereli.

Telefon 10-49. 6917

Cím a kiadóhivatalban.

24134-1917.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. pénzügyigazgatóság 41519-1917. sz. a kelt intézkedése folytán a következőkről értesíti Arad sz. kir. város hatóságát a központi szeszfőzdek vállalkozói a kerületekhez tartozó községek területeiről a központi szeszfőzdebe beszállított és szeszfőzésre alkalmas szőlőtörkölyt az 1917-1918. termelési időszakban az alábbiak szerint tartoznak venni. 1. Penészes, vagy romlott törkölyt a központi szeszfőzde vállalkozója nem köteles átvenni. 2. Olyan esetekben, amidőn a termelő a szőlő árát csomáját a boggyóktól külön választja, a központi szeszfőzde vállalkozója a boggyókból nyert törkölyvel együtt a

szőlőszárát, csomáját is és pedig ugyanazon áron köteles átvenni. Ellenben egyedül a szőlő szárát, csomáját a boggyókból nyert törköly nélkül nem tartozik átvenni. 3. A központi szeszfőzde vállalkozója a friss hegyi szőlőtörkölyt q.-ként 14 korona, a betaposott kiejert hegyi szőlőtörkölyt q.-ként 16 kor., friss síkfekvésű kerti, vagy homoktalaju szőlőtörkölyt q.-ként 12 korona, a betaposott kiejert síkfekvésű kerti, vagy homoktalaju szőlőtörkölyt q.-ként 14 kor., a kilugozott törkölyborkészítésére használt hegyi szőlőtörkölyt q.-ként 4 kor., a kilugozott törkölyborkészítésére használt síkfekvésű kerti, vagy homoktalaju szőlőtörkölyt q.-ként 3 kor. áron köteles átvenni. — Megjegyezzük,

hogy a borhamisításnak és hamisított bor forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1908. évi XLVII. t.-cikk 32. paragrafusa értelmében törkölybor készítése csak azoknak van megengedve, akinek négy kat. holdnál nagyobb szőlőjük nincs és hogy az idézett t.-c. 33. paragrafusa szerint az a termelő, aki törkölybort akar készíteni, köteles ezen szándékát legalább 48 órával előbb az illető község előjáróságának bejelenteni. Ennél fogva a központi szeszfőzdek vállalkozói amennyiben gyanújuk van arra, hogy a termelők szőlőtörkölyüket az idézett rendelkezések ellenére használják szőlőtörkölybort készítésére, a kihágási eljárás megindítása végett forduljanak a rendőri büntető bírasko-

dást gyakorló és az idézett t.-c. 55. paragrafusában felsorolt hatóságokhoz. 4. Az olyan betaposott szőlőtörköly után, amelyet a közponai szeszfőzde vállalkozója legkésőbb 1917. nov. 30-ig át nem vett, minden megkezdett hónapra q.-ként 50 fill. őrzési és gondozási díjat tartozik a termelőnek fizetni. A betaposott szőlőtörkölyt legkésőbb 1918. évi május 1-ig a központi szeszfőzde vállalkozójának át kell venni.

Önként értetik, hogy a fent megállapított árak fizetendők a beváltó állomásokon, vagy esetleg az egyes községekben átvett szőlőtörköly után is.

Arad, 1917. évi szeptember hó 28-án.

A városi tanács.

A szépségápolás titka a felhasznált széplőtészek helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arc-kenőcs. Kis tégely 1.50 kor. Nagy tégely 2.50 k.

Rozsnyay Serail crémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Serail Arcopora. Lehető finomságu. Crém, fehér, rózsás és testszil-

nekben Egy dob. ára 2 korona

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvírág, Ibolya, Loin du bal orgona, piros rózsas, Serail. Uregle 1 kor 50 fillér.

Kapható a készítőnél

1848

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arcórt vakító fehérré varázsolja és eltünteti mindenféle arctisztatlanságot. **Ára egy tégelynek 2—K.**

Ibolya Doré szappan 4 kor., Ibolya Doré tej 2 K — fill. Ibolya Doré hölgypor 2 K — fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ára 1 korona.

Kellemes ízű limonádét

mindenki otthon készíthet 1 adag **CITRAB-sal.**

Ára 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszer-tárában

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

Arad legrégibb kerékpár, varrógép és Gramophon raktára. Villanyvilágítási vállalat.

Hammer Vilmos

műsoréssz

Szabadság-tér 5-6.

Telefon 96.

Veszek törött és használt gramofon lemezt K. 0.50 darabját.
Kézzel készített a világ legjobb műmánya gépeiből. Columbia és Irógyaltes jegyű gramofonokból. Waffenszerű kerékpárok és Pfaff varrógépek. Közhírtás „Pathefonok”. Pathe filmek. Megérkeztek a legújabb felvételű operettek és népdalok. **Király Ernőstől.**
Nagy raktár kerékpár alkatrészekből, gumbókból és Acotyien lámpákból. Pontos kiszolgálás. **jutányos árak.** Nagy szakember javító műhely. 2951

10278—1917. pm.

HIRDETMÉNY.

3310—1917. M. E. rendelet 5. paragrafusa lehetővé teszi, hogy úgy a nem termelők, valamint azon termelők, kiknek szükségletét a saját termése nem fedezi — a saját házi szükségletükre bármely községben termelőknél burgonyát szerezhessenek be. Az erre vonatkozó vásárlási igazolványok kiállításával Arad sz. kir. város közvéleményezési hivatalát bizom meg.

Kiállítás díj a közvéleményezési hivatal személyzeti és dologi kiadásainak fedezésére különként fél fillér fizetendő.

Az étkezési célokra szolgáló burgonya eladási ára 1917. évi november 30-ig különként 22 fillér, melyben bentfoglaltatik a rakodó állomáshoz való szállítási költség is.

A vásárlási igazolványok csak az élelmiszer igazolványok felmutatása után állítandók ki.

Figyelmeztetem a vásárló közönséget, hogy a vásárlási igazolványt azon község főszolgabírójánál, ahol a burgonyát beszerzi, okvetlenül mutassa be, hogy részére a szállítási igazolvány kiállítható legyen.

Ipari, közlekedési vállalatok, köz- és magán intézetek részére vásárlási igazolvány ki nem állítható, mert ezek részére a szükséglet külön fog kiutaltatni. Az erre vonatkozó kérvények tehát a polgármesteri hivatal útján az Országos Közvéleményezési Minisztériumhoz terjesztetnek fel.

A termelő által vásárolható, valamint a nem termelők által vásárolható fejadagok a következőleg állapították meg:

I. Termelőknél:

Nehéz testi munkások részére fejenként 108 kg., egyéb ellátatlanok részére személyenként 72 kg., cselédek, időszaki munkások részére fejenként 12 kiló, vetőmagra kat. holdankint 900 kiló.

Nem termelőknél:

Nehéz munkások részére fejenként 108 kiló, egyéb ellátatlanok részére személyenként 72 kiló.

Arad, 1917. október hó 1-én.

Variassy Lajos,
polgármester.

Használt csomagoló papir megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. :-:

Fém-talpvédő

csak vízmentelárusítóknak nagyobb mennyiségben ajánl. Sohleschoner-Vertrieb Wien, I., Grisehngasse 7, Abt. 7.

Bartháné kozmetikai műterme. Batthyány-u. 10.

Szénszójapólas. Arginmassage. Haifestés

Szeplőt, ráncokat, hámlasztás által elhárítják. Arghinmassazstást 1 óra alatt is eszközölk. Uregező arcról ráncokat eltüntetnek. Teniszot és szereket vidékre is készséggel adok. **Bartháné**

Magyar gyógyborok

Kiváló minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, gyékáros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne s chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 3 korona 60 fillér. Nagy palack ára: 6 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorérősítő szer, finom fűszeres ízű, zson-gító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegék részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 4 korona.

Pepsin bor. Egysíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidot pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

Rozsnyay Mátvás gyógy-szertárában Arad, Szabadság-tér.

Használt ólom

megvételre kerestetik.

Fehér, száraz

házi szappant

nagyobb mennyiséget vásárol

Hajós Árpád gyógyszerháza

Arad, Andrassy-tér 22. sz.

Katonáknak

fontos tudni, hogy

ruha felük

kiirtására legjobb szer a PETRIS folyadék, ára 2 kor. és HADAR hintőpor, ára 2 kor.

Szőrvesztő-

Depillor.

E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt arc, nyak vagy karokról, stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. Ara utasításai 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Árpád gyógyszerháza

Arad, Andrassy-ut 22. szám.

Női- és férfi kalapok formázása és festése.

Értesitem a n. é. közönséget, hogy férfi- és női kalapok festését, tisztítását és formázását a legújabb divatu formákra

elvállalok a legszebb ki-vitelben és a legrövidebb idő alatt. Tisztelettel 6107

Gally Albert,

Kiápos mester, Borez Béni-tér 23.

Aradi és csanádi egyesült vasutak menetrendje.

Ervényes 1917. évi június 1-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel ... 6.40
Személyvonat délután ... 4.15

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délben ... 12.00
Személyvonat este ... 9.31

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel ... 3.06
Személyvonat délután ... 3.17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel ... 7.33
Személyvonat este ... 7.51

Aradról Brádra indul:

Személyvonat reggel ... 5.40
Személyvonat délután ... 12.43

Aradról Brádra érkezik:

Személyvonat délelőtt ... 11.53
Személyvonat este ... 7.46

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel ... 3.00
Személyvonat délután ... 1.13

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt ... 10.00
Személyvonat este ... 7.33

Aradról Ujszentannára indul:

Délután ... 5.30
reggel ... 8.26

Aradról Ujszentannára érkezik:

D. e. ... 9.10
Este ... 6.10

Ujszentannáról Aradra indul:

Este ... 6.22

Ujszentannáról Aradra érkezik:

Este ... 6.53

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt ... 9.32
Vegyes vonat délután ... 5.32

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel ... 6.32
Vegyes vonat délután ... 4.29

Mezőhegyesről Kétegyháza-ra indul:

Motoros vonat reggel ... 8.37
Motoros vonat este ... 6.20

Kétegyháza-ról Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel ... 6.10
Motoros vonat délután ... 4.10

Ujszentannáról Kétegyháza-ra ind.:

Motoros vonat reggel ... 9.25
Motoros vonat este ... 7.00

Kétegyháza-ról Ujszentannára ind.:

Motoros vonat reggel ... 6.00
Motoros vonat délután ... 4.00

Borossebesről Menyházára indul:

Vegyesvonat délelőtt ... 9.00
Menyházáról Borossebesre indul:

Vegyesvonat délután ... 2.30

